

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 17 · 11. november
Sesjonen 2020–2021

Møte onsdag den 11. november 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 17):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Presidenten vil foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt under dagens møte av smittevern hensyn, og det anses vedtatt.

Den innkalte vararepresentanten for Rogaland, Leif Erik Egaas, tar nå sete.

Representanten Siv Jensen vil fremsette et representantforslag.

Siv Jensen (FrP) [10:00:36]: På vegne av representantene Audun Lysbakken, Erlend Wiborg, Solfrid Lerbekk og meg selv har jeg æren av å fremme forslag om et anstendighetsløft for pensjonistene.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:52]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Guri Melby, Monica Mæland og Linda Hofstad Helleland vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Torstein Tvedt Solberg.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:01:23]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren.

Jeg er bekymret for de meldingene vi hører på skoler og i barnehager over hele landet. Det meldes om mangel på vikarbudsjetter, ulik tolkning av regelverk, økt arbeidspress og lærere som var utslitt allerede til høstferien. Det er økende sykefravær i både barnehager og skoler. Jeg har hørt om lærere som allerede har sluttet.

Dugnaden fra i vår er avlyst, og allerede overarbeidede lærere får beskjed om å gjøre dobbeltarbeid på stramme budsjetter. Det kortvarige skippertaket en så for seg i vår, har blitt erstattet med et langvarig intenst arbeidspress på både lærere, ansatte og elever, som en nå med stor sikkerhet må planlegge for vil vare ut skoleåret.

Dette er ikke svartmaling, men virkeligheten der ute, der en vil gjøre sitt beste, men ikke har ressurser og

folk til å strekke til – strekke til for alle de barna som trenger fellesskapet skolen og barnehagen er.

I facebookgruppa Korona-dugnad for digitale lærere, som jeg tror statsråden kikker innom av og til, som ble opprettet i iveren etter å dele og hjelpe hverandre da skolen ble stengt ned, deles nå ikke bare digitale tips, en diskuterer hva som trengs for å hjelpe i skolehverdagen. Det etterlyses smittevern, det etterlyses mer ressurser til vikarer, til deling av klasser, og det stilles spørsmål ved innføringen av nye planer. Og viktigst av alt, det etterlyses nasjonale føringer, flere folk og ressurser og at regjeringa stopper med sin favorittaktivitet: å skyve kommunene foran seg. Lærere og ansatte i skoler og barnehager som stilte opp på dugnad i vår, føler seg nå glemte. Har regjeringa glemte dem?

Statsråd Guri Melby [10:03:17]: Jeg har lyst til å starte med å si at jeg deler representantens bekymring. Vi får også klare tilbakemeldinger både direkte fra lærere og rektorer og – ikke minst – fra fagorganisasjonene og fra KS om at det er veldig mange som har opplevd at de nå har tøyde strikken veldig langt over veldig lang tid. For mange har nok denne høsten kanskje vært verre enn det våren var, nettopp fordi man nå ser at dette er noe som kommer til å vare over tid.

Vi har vært veldig tydelige på helt fra starten av at man må være forberedt på at dette er en maraton og ikke en spurt, og at man er nødt til å disponere ressursene deretter. Vi har også vært veldig tydelige på hele veien at regjeringen har tenkt å ta regningen. Vi har tenkt å stille opp for kommunene. Det mener jeg vi viste til fulle nå når vi kom med over 7,7 mrd. kr til kommunesektoren for neste halvår. Det er også fortsatt ubrukte skjønnsmidler hos Fylkesmannen til de kommunene som har hatt de største utfordringene, særlig knyttet til mange i karantene, mange med hjemmeundervisning, osv. Så det er ingen tvil om at regjeringen har stilt opp med penger, og også kommer til å gjøre det.

Det som har vært utfordringen, er at jeg tror mange rådmenn ikke har vært sikre på om det var sant, og dermed ikke har villet endre budsjettene på skolene. Derfor har man sittet med de samme vikarbudsjettene som man vedtok kanskje i oktober/november i fjor, og de samme budsjettene til renhold som man vedtok. Det mener jeg er altfor defensivt, og jeg håper nå at det blir en endring på det, når vi nå virkelig har vist at vi stiller opp med penger.

Vi har vært veldig tydelige på at en stor del av den økte rammen vi nå gir til kommunesektoren, begrunnes nettopp i behovene i skoler og barnehager, og at det er viktig at kommunepolitikerne nå prioriterer det, og at man ikke bruker pengene til andre ting. Vi må sette

inn vikarer når lærerne er syke, vi må gi lærere overtidsbetaling når de jobber overtid, den type ting.

Jeg mener også at det å peke på kommunene, som faktisk er arbeidsgivere i denne situasjonen, er ikke ansvarsfraskrivelse. Det handler om å plassere ansvaret der det hører hjemme. Men det er ingen tvil om at dette er en dugnad der både staten og kommunene er nødt til å trekke sammen.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:05:25]: Jeg må bare konstatere at statsråden fortsetter å skyve kommunene foran seg og ikke tar det ansvaret som jeg mener ligger på regjeringa. Milliardene har sittet løst når næringslivet skulle reddes. Skolene og barnehagene trenger også penger, og nå er regjeringa mer opptatt av å klage på regningen. Det mest akutte er folk og ressurser. Som læreren Monica beskrev det: Hun trenger tid – tid til alt hun skal rekke, tid til å rette, tid til å veilede og veilede, til å planlegge, til å berolige, til å være kone og mor.

Barnehager meldte allerede ved høstferien at vikarbudssettene var brukt opp. Skolene forteller at de ikke har penger til å sette inn vikarer. VG melder at spesialpedagoger blir brukt som vikarer framfor å bli brukt til spesialundervisningen. Det er vikarbudssettene det er et stort press på. Vil statsråden gjøre det hun kan for å få på plass de nødvendige ressursene, slik at det er nok folk og en kan sette inn vikarer der det trengs? Vil regjeringa gjøre sin del av jobben for å øke vikarbudssettene?

Statsråd Guri Melby [10:06:28]: Jeg mener regjeringen virkelig har gjort sin del når det gjelder å stille midler til rådighet. Så lurer jeg på om representanten mener at vi heller burde øremerket penger til skoler og barnehager i stedet for å dele ut på den måten vi pleier å gjøre, at man fordeler det etter innbyggertall, elevtall – den type ting, og at vi faktisk har tillit til at både lokalpolitikkerne og den lokale administrasjonen greier å se hva som er de største behovene i sin kommune. Vi vet at det er ganske store forskjeller. Noen kommuner har hatt veldig høye utgifter på barnehagesiden. Andre har hatt veldig høye utgifter til eldreomsorgen. Vi har ment at det er riktig at de får en mulighet til å prioritere det, men vi har vært veldig tydelig på at utgifter til skole og barnehager blir kompensert. Dermed betyr det at de må bruke penger på det.

Dette handler ikke bare om penger. Det handler også om at det noen ganger kan være krevende å få tilgang på folk. Vi har hatt flere møter med bl.a. KS og spurt om det er noe vi skal gjøre for å bistå når det gjelder vikarsituasjonen f.eks. Foreløpig har vi ikke fått tilbake melding på det, men vi er rede til å se på den typen problemstillinger: Hva er det staten kan gjøre for å stille opp og hjelpe kommunene i den veldig tøffe jobben som jeg

vet at de nå står i, for å sikre at vi får gode rammevilkår for god opplæring rundt omkring i hele landet?

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Torstein Tvedt Solberg.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:07:38]: En gjør ikke nok. Lovnadene til nå har ikke hjulpet, men jeg er glad for at statsråden er villig til å se på om en kan gjøre mer.

VG kunne denne uka avsløre at 14 000 elever i grunnskolen har fått redusert sin spesialundervisning. Det er etter at skolene åpnet igjen i april/mai etter koronastengingen. De forteller om 9-åringen fra Follo i Viken som leser som en prest, men sliter veldig med å få med seg innholdet i teksten, om 12-åringen fra Øygarden som stortrives med nettbrettet sitt, men strever bl.a. med å knekke sosiale koder og forstå hva som skjer rundt henne. Noen har fått tilbake tilbudet, noen bare delvis, noen ikke i det hele tatt. En mor sier: Spesialundervisningen og skolen er så utrolig viktig.

At over 14 000 elever i grunnskolen har fått redusert spesialundervisningen, er ikke noe annet enn en katastrofe. Det rimer ikke med lovordene om at innsatsen skal settes inn mot de mest sårbare barna. Hvordan kunne dette skje?

Statsråd Guri Melby [10:08:40]: Allerede veldig kort tid etter at vi stengte skolene, så vi at en av de mest negative konsekvensene var at veldig mange av de barna og unge som trenger ekstra oppfølging, ikke fikk det. Vi var tydelig på å presisere i regelverket at barn som er sårbare, barn som er utsatt, har rett på et fysisk skoletilbud. Jeg tror det er ganske viktig at en ikke bare får det digitalt, men at en får det fysisk. Vi så etter en tid at flere og flere kommuner fikk til å gi et fysisk skoletilbud.

Nå tror jeg heller ikke vi skal undervurdere den frykten som var rundt omkring mange steder, at man rett og slett ikke turte å ta inn de elevene som hadde behov, i frykt for smitte. Nå i dag vet vi veldig mye mer. Vi vet at det er mulig å drive skole på en trygg måte, og en av hovedbegrunnelsene for nettopp å holde skolene åpne, selv om det er mange som roper om det motsatte, er nettopp hensynet til de aller mest sårbare. Vi har hele veien vært tydelige på at regelverket om spesialundervisning gjelder selv om vi har en unntakstilstand, og hvis det er en gruppe som må prioriteres hver eneste dag, er det de ungene som har ekstra behov for oppfølging.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:09:43]: Spørsmålet nå er jo om vi har lært fra i vår, om en tar grep og justerer kursen nå for å unngå at skolene ikke må stenge, slik at en unngår å gjøre de samme feilene igjen. I vår viste

rapportene at 1 400 spesialpedagoger ble brukt til andre oppgaver enn spesialundervisning. Da er det ikke overraskende når en nå ser at 14 000 elever i grunnskolen har fått redusert spesialundervisningen. Spørsmålet foreldre, elever og lærere stiller seg nå, er om de nye innstrammingene i koronatiltakene nok en gang vil redusere spesialundervisningen, og om en denne gangen får til at spesielt sårbare barn skal skjermes.

Unntakstilstanden i skolen blir langvarig, så hvilke nye grep tar statsråden nå for å skjerme sårbare barn for å unngå at vi gjør de samme feilene igjen?

Statsråd Guri Melby [10:10:38]: Jeg tror vi bare må erkjenne at situasjonen i vår var veldig annerledes enn den har vært denne høsten. Det at skolene ble stengt var en beslutning som ble tatt på ganske kort tid, og det var veldig få som rakk å forberede seg veldig på det. Det betyr også at det tok tid før man greide å få opp gode erstatningstilbud. Jeg må også si at i den perioden, både da skolene ble stengt og da vi åpnet igjen med strenge smitteverntiltak, var nok vi også litt varsomme med å ha veldig høye forventninger til sektoren for å unngå utbrente lærere og slitne medarbeidere i alle landets skoler og barnehager. Det viktigste var å få i gang et tilbud.

Så har vi denne høsten hatt høye forventninger til at tilbudet skulle være så tilnærmet normalt som mulig. Opplæringsloven gir veldig få muligheter for unntak fra de reglene som gjelder til vanlig, og vi har vært veldig tydelige på at spesialundervisning skal gis på tross av at det er vanskelige tider – man skal ikke bruke spesialpedagoger til vikarer, f.eks., de skal faktisk brukes til det de er ment å brukes til.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:11:43]: Jeg tror det var forståelse for at det tok tid og at ikke alt var på plass i vår. Nå har en hatt lengre tid, og det er bra. Men det må gjøres mer for at en nå tar grep, spesielt for å skjerme de mest sårbare barna – med det som nå blir avslørt.

Det er, som statsråden også sier, nå en må planlegge for en situasjon som blir langvarig, og det har startet en diskusjon om hvordan våren i skolen skal se ut. Elevorganisasjonene i Viken har til og med tatt til orde for at eksamen i vår må avlyses. Jeg er ikke selv sikker på om jeg er enig i det, men har regjeringa nå begynt å tenke på hvordan – eller om – eksamen skal gjennomføres på en rettferdig og forsvarlig måte til våren? Og hvordan vil skolehverdagen se ut i vår?

Statsråd Guri Melby [10:12:29]: Som sagt er vi i en veldig annerledes situasjon nå enn vi var i vår. Da ble

det tatt en beslutning om å avlyse eksamen for de elevene som går på det ordinære tilbudet. Da gjorde vi det egentlig først og fremst for å greie å prioritere eksamen for privatistene, og det greide man å gjennomføre. Det er man også i ferd med å gjennomføre nå i høst på tross av strenge smitteverntiltak. Det at vi nå faktisk gjennomfører store privatisteksamener for elever både i Oslo og i nærheten, selv med veldig strenge smitteverntiltak, viser at det er fullt mulig å gjennomføre eksamen. Vi har laget beredskap for veldig mange ulike situasjoner, og vi jobber stadig med å forbedre de planene. Det som er målet vårt, er at opplæringen skal gå mest mulig normalt uansett hva slags situasjon som er, og det innebærer også gjennomføring av eksamen.

Jeg tror det er ekstra viktig å gjøre det vi kan for å sikre at eksamen kan gjennomføres i en tid der mange har digital undervisning. Da er det ekstra viktig at vi sørger for at vi har like forventninger til utdanningstilbudet over hele landet, og jeg har også god tro på at kvaliteten på det digitale tilbudet som en del elever nå får, er mye høyere enn i vår.

Presidenten: Marit Knutsdatter Strand – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:13:47]: Faktum er at det er skapt usikkerhet og uforutsigbarhet når det gjelder både forståelse av regler og økonomi. Situasjonen er nå at elever på videregående i kommuner med ulikt smittenivå møtes både på skolebusser, i den samme kantinen og i det samme klasserommet. Overfylte skolebusser og fellesarealer gjør det vanskelig og dyrt å overholde reglene, selv på gult nivå. Imens blir budsjetter lagt, og rammene for 2021 er uavklart. Lærerne dekker opp for sykefravær, karantene, mangel på vikarer, delvis fjernundervisning og økt arbeidspress, uten ekstra kompensasjon for innsatsen. Regjeringen sier at kommunene og fylkene skal få alt dekket, men usikkerheten om for hva og hvor mye er fortsatt stor. Kommunene, fylkeskommunene, lærerne og elevene fortjener forutsigbarhet nå.

Mener statsråden virkelig at skolene skal drives på dugnad? Og hvor lenge skal lærerne ta regningen for at skolene holdes i gang?

Statsråd Guri Melby [10:14:48]: Jeg er veldig usikker på hva som nå oppleves som uforutsigbart. Foreløpig har regjeringen stilt opp med flere titalls milliarder for både kommunene og fylkeskommunene for å dekke opp ekstra behov. Senest denne uken kom vi med 7,7 mrd. kr til kommunesektoren, og vi sørger jo stadig for å dekke inn også nye behov som oppstår. En konsekvens vi har sett nå, f.eks., på grunn av høy arbeidsledighet og mange permitterte, er at stadig flere voksne

søker seg til voksenopplæring. Derfor kommer vi nå med 100 mill. kr ekstra, slik at fylkeskommunene har en mulighet til å gi det tilbudet til enda flere.

Vi har passet på og sørget for å få dokumentert hva slags utgifter kommunesektoren og fylkeskommunene har hatt. Vi har stilt opp med penger, og jeg håper det ikke er noen som lenger er i tvil om at regjeringen kommer til å gjøre det, og at man dermed ikke kjører skolene på sparebluss, men sørger for at skolene får de budsjettene som de trenger.

Presidenten: Mona Fagerås – til oppfølgingsspørsmål.

Mona Fagerås (SV) [10:15:55]: 45 000 barn i Norge får spesialundervisning. VG har gjennom en serie artikler fortalt hvordan mange av barna med mest behov for tilrettelagt undervisning under koronaen mistet sin undervisning. Spesialpedagogene ble satt til andre oppgaver. Mye tyder på at de elevene med størst behov for tilrettelagt undervisning var dem som led mest i tiden med koronaskole. Professor Kari-Anne Næss ved Institutt for spesialpedagogikk ved Universitetet i Oslo kaller situasjonen for alvorlig og sier at ingenting tyder på at de svakeste barna vil få igjen den tapte undervisningen på et senere tidspunkt.

Hvilke vurderinger ble gjort underveis ved skolenedstengingen fra ministerens side med tanke på hvordan barn med behov for spesialundervisning skulle få tilrettelagt undervisning? Og hvordan har ministeren tenkt at disse barna skal få tilbake noe av det de tapte?

Statsråd Guri Melby [10:17:00]: De mest sårbare barna har vært min hovedbekymring hele veien, og det er et tema vi har diskutert flere ganger også i denne salen. Vi var helt fra starten av oppmerksomme på at ikke alle fikk det tilbudet de skulle ha. Derfor tydeliggjorde vi også regelverket, som tilsier at det ikke er mulig å kutte i spesialundervisning for å kompensere for andre behov.

Da vi la fram revidert nasjonalbudsjett, hadde vi en egen pott rettet mot de sårbare barna, der 170 mill. kr var satt av helt spesifikt til tiltak i skoler. Det ble delt ut til alle kommuner med mål om f.eks. å tilby intensivopplæring eller å sette inn flere spesialpedagoger – eller andre nødvendige tiltak for barn med ekstra behov. De samme millionene blir nå videreført i budsjettet for neste år. Det er også fullt mulig for kommunene å søke om skjønnsmidler dersom det er ekstra behov utover det vi har satt av.

Jeg har stor tiltro til at kommunene faktisk følger de lover og regler vi fastsetter, og at de også tar denne utfordringen på alvor og bruker de pengene vi har satt av, til tilbud til de aller mest sårbare barna.

Presidenten: Mona Fagerås – til oppfølgingsspørsmål.

Mona Fagerås (SV) [10:18:03]: Det er dessverre ikke noe nytt at barn med behov for spesialundervisning ikke blir prioritert i norsk skole. SV har lenge vært bekymret for hvordan elever med behov for spesialundervisning egentlig har det. Barneombudets rapport «Uten mål og mening?» hevdet allerede i 2015 at barns rett til god spesialundervisning brytes daglig i Norge. Og tilbudet elevene får, er for tilfeldig. Det virker heller ikke som om man er villig til å finne ut hva barna faktisk lærer. Det er de barna som mest trenger en god pedagog, som burde hatt de beste lærerne. Sånn er det dessverre ikke i norsk skole.

For SV har det vært viktig å fokusere på å styrke skolens muligheter for å gi tilpasset opplæring og øke skolens spesialpedagogiske kompetanse. Alle barn har rett til en kvalifisert lærer. Dessverre har vi en lærerkrise nå. Mener ministeren det er behov for en nasjonal satsing for å få flere lærere i norsk skole?

Statsråd Guri Melby [10:19:11]: Her var det mange spørsmål i ett. Virkelighetsbeskrivelsen når det gjelder de barna som har spesielle behov, tror jeg vi alle er enig i. Jeg tror det er en bred erkjennelse av at vi ikke har gjort nok for de ungene som har ekstra behov. Det er også en av grunnene til at regjeringen fremmet stortingsmeldingen Tett på – tidlig innsats, som ble behandlet her på Stortinget i vår, og som inneholder en rekke viktige tiltak for å styrke tilbudet til nettopp disse barna. Der foreslår vi, og er i gang med, å kanalisere ressursene fra statlige organer til lokale myndigheter, for å heve kompetansenivået rundt omkring. Vi foreslår nå å stille sterkere krav til dem som skal gi denne typen spesialundervisning. For et par år siden lovfestet vi også i denne sal retten til intensivopplæring for barn som ikke har lært seg å lese eller regne, eller de helt grunnleggende ferdighetene. Det vet vi faktisk virker. Vi har fått mye forskning som viser at intensivopplæring, særlig i lesing, virker, og at det virker hvis det settes inn tidlig nok. Derfor er de endringene vi nå har gjort, veldig viktige.

Så er heldigvis lærerkrisen betydelig mindre nå enn den var da SV styrte Kunnskapsdepartementet, på grunn av et massivt etter- og videreutdanningsløft for norske lærere, men det er ingen tvil om at jobben må fortsette, og det er jeg helt sikker på at vi er de beste til å gjøre.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:20:24]: Statsråden sier at hun er usikker på hva det er som nå er uforutsigbart.

Det kan jeg fortelle. Det ligger igjen store ubetalte korenneregninger for 2020 i kommunene som regjeringen fremdeles ikke har kompensert. Jeg har tatt en ringerunde til flere kommuner. Bare Oslo mangler over 100 mill. kr. Andre småkommuner mangler mellom 5, 10, 12 og 15 mill. kr. Det er slik at kommuneloven gjelder nå også, og kommuneloven pålegger kommunene å justere budsjettene sine – altså kutte når de ikke har penger. Det er den reelle situasjonen i kommunene nå. Likevel står statsråden og sier at de får ikke lov til å kutte på det ene, og de får ikke kutte på det andre. Når kommer proposisjonen som kan gi kommunene dekning for de utgiftene de har hatt, og som regjeringen har lovt, men fremdeles ikke har levert på?

Statsråd Guri Melby [10:21:24]: Jeg må bare innrømme at jeg ikke helt har tellingen på hvor mange proposisjoner som er levert, der man kommer med penger til kommuner og fylkeskommuner, men totalt har vi levert litt over 30 mrd. kr til kommunesektoren. Det har vært helt nødvendig – la meg bare understreke det. Det har vært viktig, for mange kommuner har hatt veldig store utgifter. Vi har også sagt at det kommer til å komme mer, bl.a. gjennom nysalderingen.

Det som er viktig, er at vi også må bruke litt tid på å dokumentere de faktiske utgiftene som kommunene har. Men hele veien, både i revidert budsjett og i flere tilleggsproposisjoner, har det bl.a. blitt satt av store skjønnsmidler til kommunene med størst behov. Oslo er uten tvil en av de kommunene som har hatt aller størst behov. Det Oslo også har vært veldig flink til, er nettopp å sette inn ekstra vikarer i skolen og holde oversikt over de ekstraavgiftene de har hatt. Det har vært kjempeviktig for at vi nå kan legge fram gode beregninger for hva kommunene faktisk trenger. Så jeg har lyst til å gi skryt til Oslo kommune, for det har vært et veldig nyttig grunnlag for oss i den jobben vi nå gjør.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Roy Steffensen (FrP) [10:22:36]: Fremskrittspartiet er stolt over at vi fikk til barnehageforliket for 17 år siden. Samarbeidet mellom stat, kommuner og private barnehager har vært en svært vellykket velferdsreform, som har bidratt til mangfold, valgfrihet og tilnærmet full barnehagedekning i sektoren. Halvparten av landets omtrent 300 000 barnehagebarn går i private barnehager.

De aller fleste private barnehager har høy kvalitet og representerer et stort pedagogisk og innholdsmessig mangfold. De har gjennomgående lavere sykefravær og drives effektivt. Vi er alle kjent med at de skårer best på foreldreundersøkelser.

Da statsbudsjettet ble lagt fram, foreslo regjeringen et kutt i pensjonstilskuddet til private barnehager. Jeg mener at regjeringen med dette skjøt en giftpil inn i private barnehager. Kort tid etterpå kom nyheten om at det også blir foretatt kutt i kapitaltilskuddet. Så i en situasjon der halvparten av private barnehager forventer underskudd i 2020, er regjeringens svar to giftpiler som kan føre til konkursras over hele landet, og at titusenvis av barn mister barnehageplassen sin.

Private barnehager forteller oss om en hardt presset økonomi, og spesielt at de har vært gjennom to tunge år nå på grunn av bemanningsnormen som er i ferd med å bli innført. Men de har vært positive, fordi de har sett lys i enden av tunnelen i 2021. Dessverre viser det seg at lyset er et motgående tog. Hvorfor har det vært så viktig for statsråden å komme med disse kuttene i private barnehager i stedet for å ta en helhetlig gjennomgang av hele finansieringsordningen til private barnehager?

Statsråd Guri Melby [10:24:13]: De borgerlige partiene har stått sammen om å sikre en god finansiering av private barnehager. Der flere av de rød-grønne partiene i mange av sine årlige budsjetter har levert flate kutt på sektoren i grunntilskuddet til barnehagene, har vi hele tiden vært tydelige på at de skal være fullfinansierte.

Det vi så da Kunnskapsdepartementet gjorde en helhetlig vurdering av tilskuddssystemet til private barnehager, var at det var en overkompensasjon i forhold til pensjonsutgifter, og at den overkompensasjonen til tider har vært helt oppe i 1 mrd. kr, altså at man har fått utbetalt ganske mange hundre millioner mer enn det man faktisk har hatt i pensjonsutgifter. Gjennomsnittet i pensjonsutgifter i de beregningene som Kunnskapsdepartementet da gjorde, lå på 7,7 pst., mens de private barnehagene hadde fått kompensert 13 pst. Det var gode grunner til at man hadde en sånn raus kompensasjon, for det var enkelte barnehager som hadde inngått dyre pensjonsavtaler, som var viktige for de ansatte, og vi ønsker ikke å legge opp til et veldig byråkratisk system, der alle skal søke om å få kompensert de helt faktiske utgiftene. Det er også sånn at de barnehagene som har høyere utgifter enn den prosenten vi har satt, kan søke og vil få utbetalt det ekstra behovet de har. Derfor la man – det var vel daværende kunnskapsminister Jan Tore Sanner – ut på høring et forslag om å justere ned enten til 11 pst. eller 9 pst. i 2019. Vi mente at risikoen ved å sette det så lavt som 9 pst., ville være at da ville enda flere barnehager måtte søke om å få direktekompensasjon. Så vi mente at det ville være en mer byråkratisk ordning å sette kompensasjonen til 11 pst. Med den prosentandelen vil ca. 85 pst. av barnehagene fortsatt få dekket sine utgifter eller mer enn det. De

resterende, som da har høyere pensjonsutgifter, har en mulighet til å søke.

Så har jeg også lyst til å føye til at vi skjønner at for enkeltstående barnehager, som ikke har en stor eier i ryggen, er det vanskelig å ta en slik omlegging raskt. Derfor har vi sørget for en skjermingsordning, som gjør at de ikke behøver å ta kuttet fullt ut før om to år.

Roy Steffensen (FrP) [10:26:19]: De siste ukene har Fremskrittspartiet reist rundt og besøkt private barnehager over hele landet, og hundrevis av barnehager har sendt inn sine bekymringer.

Svaret fra statsråden vitner om en manglende virkelighetsforståelse av det som blir fortalt der ute i sektoren. Det er ingen som sier at det er blitt foretatt en helhetlig vurdering, som statsråden sier. Samtidig viser statsråden til at det er blitt gjort en vurdering av pensjonen, men den er fra 2017. Det samme sa statsråden til Dagbladet på mandag, at de har brukt tall fra 2017.

PBL, Utdanningsforbundet, Fagforbundet, Delta – de har alle advart mot disse kuttene, for de mener at de blir basert på utdaterte tall. Partene ble i fjor enige om en ny pensjonsavtale, og kuttet statsråden har foreslått, tar ikke hensyn til dette. Hvorfor har ikke statsråden brukt oppdaterte tall? Hvorfor baserer hun seg på utdatert informasjon? Og hva vil statsråden si til de tusenvis av ansatte som vi møter ute i sektoren nå, som er bekymret for at pensjonsavtalen står i fare?

Statsråd Guri Melby [10:27:24]: Vi har hele veien benyttet oss av så oppdaterte tall som mulig. Vi har hatt tett dialog med PBL, og vi har også hatt et møte med partene og fått en gjennomgang av det nye systemet.

Det vil alltid være vanskelig å anslå nøyaktig hvor høye pensjonsutgiftene vil være til ethvert tidspunkt. Det er avhengig av veldig mange ulike faktorer, alt fra rentenivå til – ja, veldig mange ulike faktorer. Vi mener at vi med de vurderingene vi har gjort, har truffet ganske bra.

Det som er viktig å understreke her, er at dette kuttet absolutt ikke er ment å gå til kutt i de ansattes pensjon. Det har vi vært veldig tydelige på. Men også representanten selv har jo i intervjuer, har jeg sett, erkjent at private barnehager har vært overkompensert på akkurat dette området, og at det har vært en overkompensasjon over flere år.

Jeg mener private barnehager skal være godt finansiert, men ikke at de skal være overkompensert og få mer enn kommunale barnehager.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Roy Steffensen.

Roy Steffensen (FrP) [10:28:22]: Det er korrekt at jeg har uttalt at jeg medgir at private barnehager har

fått for mye på pensjon. Men vi har sagt at det skyldes at de har fått for lite på andre områder, og derfor er det så viktig å få en helhetlig gjennomgang. Det har vi nå foreslått i vårt alternative budsjett, og det håper vi at vi får gjennomslag for i forhandlingene med regjeringspartiene.

Til slutt har jeg et spørsmål om hvordan statsråden har tenkt å gjennomføre selve kuttet hvis vi ikke skulle få gjennomslag. Private barnehager får betalt av kommunene. Kuttet på 350 mill. kr er altså ikke øremerket hver enkelt barnehage, men blir foreslått som et kutt i kommunerammen. Ikke nok med at kuttet er foretatt uten en helhetlig gjennomgang, eller at kuttet skjer ved at vi har brukt gamle, utdaterte tall, men konsekvensen vil også være at 129 kommuner som ikke har private barnehager, vil oppleve kutt i økonomien.

Kan statsråden forklare logikken i at Hjelmeland kommune, som har 294 barn i kommunale barnehager, men ingen i private barnehager, skal bli trukket 107 000 kr fordi statsråden mener at private barnehager får for mye pensjonstilskudd?

Statsråd Guri Melby [10:29:31]: Hvis representanten nå ønsker seg en grundig gjennomgang av finansieringssystemet for kommunesektoren, tror jeg vi skal be en annen statsråd komme og svare i stedet for at jeg skal gjøre det. Men det er klart at man når man gjør endringer i finansieringen, må treffe noen valg om hvilke måter man skal gjøre det på – om man skal gå inn spesifikt og kutte faktiske utgifter, eller om man skal bruke fordelingsnøklerne man allerede har, knyttet til kommunesektoren – hva slags barnetall de har, hvor mange barn som går i barnehage. I denne situasjonen har regjeringen valgt å bruke de vanlige systemene vi har, som gjør at kommunene får kompensert etter hvor mange barn som går i barnehage i den kommunen.

Presidenten: Marit Knutsdatter Strand – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:30:24]: At det i dag er full barnehagedekning med tilbud over hele landet, er mye takket være private barnehager. Et stort antall av de små, enkeltstående barnehagene har allerede røde tall i sine regnskaper. Mange står i fare for å gå konkurs. Koronasituasjonen har i tillegg påført store merkostnader og ekstraarbeid for de ansatte. Situasjonen er for mange prekær. Stortinget har bedt regjeringen sikre bedre lønns- og pensjonsvilkår for de ansatte i de private barnehagene, ikke dårligere. Kutt i pensjonstilskuddet, slik regjeringen foreslår, vil ramme små barnehager dramatisk og svekke rettighetene til de ansatte. Dette kan bli det som dytter mange barnehager utfor stupet. Hva er regjeringens plan b for å sikre at retten til

barnehageplass blir ivaretatt dersom det blir et ras av konkurser i små, ofte foreldredrevne barnehager? Og hva vil statsråden si til de ansatte som står i fare for å miste arbeidsplassen sin?

Statsråd Guri Melby [10:31:23]: De private barnehagene har vært helt avgjørende for å sikre full barnehagedekning i Norge. Det var nettopp derfor det var viktig å sikre gode finansieringsordninger, både for å bygge nye barnehager og for å drifte private barnehager, og vi har vært opptatt av at private barnehager skal være fullfinansiert. Jeg står fortsatt ved at private barnehager skal være fullfinansiert, men jeg mener ikke at de skal være overkompensert for utgifter de ikke har. Dersom de har pensjonsutgifter som ligger på 7–8–9 pst., mener jeg det er riktig at de får et tilskudd som ligger nærmere det, enn at det ligger på 13 pst., slik det har gjort fram til nå.

Men jeg skjønner selvsagt at det å ta en slik omstilling er ekstra krevende for en liten, enkeltstående barnehage, og nettopp derfor har vi skjermet disse barnehagene. De skal ikke trenge å ta det kuttet dette året. De kan ta halvparten av kuttet neste år, og det er jo fordi de ikke har en eier de kan ty til for å få hjelp med å gjennomføre et slikt kutt.

Det er også viktig å si at pensjonstilskuddet er jo bare én bestanddel i finansieringssystemet av barnehagene. Det aller, aller viktigste er jo det tilskuddet som beregnes ut fra hvor mye kommunen bruker på sine barnehageplasser.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:32:48]: Det pågår i dag et pensjonsran i private barnehager som består i at eierne får svære summer i pensjonstilskudd som aldri havner på pensjonskontoen til de ansatte, altså en overkompensasjon. Eierne får langt mer til pensjon enn de ansatte faktisk får i pensjon. Det er et ran av de ansattes pensjon som Stortinget dessverre fram til nå har stilt seg bak. Gapet mellom hva eierne får, og hva de ansatte får, var anslått til å være 700 mill. kr i 2017 – en enorm sum – som er penger fra fellesskapet bevilget til pensjon, og som aldri havner som pensjon hos de ansatte, noe Fremskrittspartiet tilsynelatende er veldig bekymret for. Det logiske er jo at man dekker det som er barnehagenes faktiske pensjonsutgifter, at det kompenseres for det som er reelle utgifter og ikke fiktive utgifter.

Har regjeringen vurdert en slik type ordning, der man får kompensert for de reelle utgiftene og ikke en krone mer enn det?

Statsråd Guri Melby [10:33:55]: Det er selvsagt et alternativ som har vært vurdert, og som kunne ha vært

en mulig løsning – at man kompenserer direkte for faktiske utgifter. Utfordringen med det er at det ville vært en ganske byråkratisk ordning, og det kunne også gitt større uforutsigbarhet, særlig for utgiftssiden, hvor store utgifter man har.

Det vi har gjort, er å lage en sjablong som vi mener treffer bedre enn den sjablongen vi har i dag. Når vi går ned fra 13 til 11 pst., mener vi at vi treffer mye bedre.

Det vi også er opptatt av, er at de barnehagene som har inngått pensjonsavtaler før, som kanskje har gjort det for mange år siden, som kanskje har hatt veldig mange ansatte som har vært ansatt over lang tid, og som har dyrere pensjonsavtaler enn det, selvsagt skal få direkte kompensasjon for de utgiftene de har. Slik har det vært hele tiden, og slik vil det fortsatt være. De barnehagene som har utgifter som er større, skal få kompensert det, slik at denne ordningen ikke går på bekostning av ansattes vilkår. Det er det som er viktig.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:34:57]: Det siste er vi helt enig med regjeringen i. Det som er litt spesielt, er jo at dagens system, som Fremskrittspartiet er veldig for, er et insentiv til eierne om å holde pensjonsutgiftene lavest mulig. Hvis man som eier av en barnehage – det er her også snakk om store, kommersielle selskaper også, som vi vet milliardærer står bak – lykkes med å holde pensjonene lavest mulig og samtidig får dette sjablongmessige tilskuddet til pensjon, vil altså profitten, differansen mellom tilskudd og reell kostnad, bli størst mulig. Så dagens system stimulerer til at eierne, som også i mange tilfeller er milliardærer, svære fond, presser mest mulig for lavest mulig pensjon for de hardtarbeidende ansatte i barnehagene våre. Det å kompensere for reelle utgifter ville jo være mulig å gjennomføre, man får jo rapportert inn hva som er de reelle kostnadene. At det skal være mer byråkratisk, har jeg vanskelig for å tro. Det ville spare fellesskapet for mye penger og ville også gitt et insentiv til å løfte pensjonen.

Ser statsråden det siste poenget – at det kunne gitt et pensjonsløft, framfor det omvendte, at dagens system heller presser ned pensjonen for de ansatte?

Statsråd Guri Melby [10:36:12]: Teoretisk sett kan det godt hende representanten har rett, at det ligger insentiver til å ha billigst mulige avtaler. Men det vi har sett i praksis, er jo at stadig flere barnehager, også i den private sektoren, har gått inn på veldig mye bedre avtaler for sine ansatte. Jeg har også lyst til å trekke fram den jobben som Private Barnehagers Landsforbund har gjort i den forbindelse, med å bidra til en profesjonalisering av sektoren og til å sikre at alle ansatte både får

gode lønns- og arbeidsvilkår og har felles pensjonsavtaler. Det man har sett i sektoren, er jo, som representanter tidligere helt riktig her har påpekt, at utgiftene til pensjon har gått opp, nettopp fordi man har inngått bedre avtaler, noe som gjør at ansatte i private barnehager nå får bedre pensjonsavtaler enn de hadde før.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Jenny Klinge (Sp) [10:37:11]: Spørsmålet mitt går til justisministeren.

Regjeringa foreslår å redusere talet på rettskretsar for tingrettane, frå 60 til 23, og for jordskifterettane, frå 34 til 19. I mange lokalaviser den siste tida skriv representantar frå Høgre m.a. følgjande:

«Vi kan ikke huske en større desinformasjonskampanje fra et norsk parti enn den Senterpartiet nå sprer om regjeringens domstolsreform. Dette begynner å ligne på en viss politisk ledelse i USA de siste fire årene.

I svært mange av landets lokalaviser har Senterpartiet den siste uken nok en gang skremt velgerne med at lokale domstoler skal legges ned og at «tusenvis» av distriktsarbeidsplasser forsvinner. En slik (...) skremselspropaganda må tilbakevises (...).

Det vi i Senterpartiet har sagt, er at 400–500 arbeidsplassar vil vere i spel på sikt om reforma blir gjennomført. Det Høgre burde fått med seg i tillegg, er at dei argumenta vi i Senterpartiet har sett fram i debatten om domstolsstrukturen, er baserte på høyringsinnspel og lesarbrev frå mange sorenskrivarar og tilsette ved ei rekke domstolar og frå advokatar i heile landet.

Det gjeld i høgste grad også det som no av ein eller annan pussig grunn er stridens kjerne, nemleg det vi i Senterpartiet seier om at det ikkje er mogleg å slå saman rettskretsar utan å leggje ned domstolar. Til orientering stadfestar jusprofessor Eivind Smith i dagens Nationen at det er nettopp slik – domstolar vil forsvinne med denne reforma.

Vi har innspela våre frå sorenskrivarar, dommarar og jordskifteleiarar og tilsette ved domstolane i Øst-Finnmark, Salten, Senja, Ofoten, Nordfjord, Vesterålen, Namdal, Fosen, Romsdal, Nordmøre, Søre Sunnmøre, Hardanger, Valdres osv. osv. Eg lurar på om Høgre, og også statsråd Monica Mæland, meiner at sorenskrivarar, dommarar og advokatar rundt om i heile landet driv med desinformasjon når dei fortel om konsekvensane ved sentralisering, og når dei seier klart at domstolar faktisk kjem til å bli nedlagde?

Statsråd Monica Mæland [10:39:03]: Jeg er veldig glad for å få spørsmål om vårt forslag til endringer av domstolene, fordi det foregår nå en debatt, det fremmes påstander, og det er en ordbruk som vi heldigvis

veldig sjelden ser i norsk politisk debatt. Derfor er dette en veldig god anledning til å fortelle hva regjeringen faktisk har foreslått.

Det vi foreslår, er en endring som ikke medfører at noen domstoler legges ned. Vi foreslår ikke at noen mister jobben – tvert imot foreslår vi en historisk økning av antall ansatte i domstolene i neste års budsjett. Vi foreslår altså færre ledere, flere dommere. Vi foreslår at domstoler med lang saksbehandlingstid, kan flytte saker til domstoler med kort saksbehandlingstid og med ledig kapasitet. Det gjelder stort sett distriktsdomstolene. Vi foreslår altså mer aktivitet i de minste domstolene, ikke mindre aktivitet. Det betyr økt rettssikkerhet. Vi får ned saksbehandlingstiden, vi får opp kapasiteten. Det vil være veldig bra for alle dem som må benytte domstolenes tjenester. Det betyr en reform som øker rettssikkerheten, og som vil være bra for alle innbyggere i hele landet vårt.

Jenny Klinge (Sp) [10:40:31]: Eg hadde trudd at ein føresetnad for å fungere i rolla som justisminister var at ein forsto forskjellen på ein domstol og ein rettsstad. Til Nationen seier professor i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo, Eivind Smith, at det er feil at ein skal oppretthalde alle domstolar med denne reforma:

«Det er feil. Man skal legge ned et flertall av tingrettene og sier samtidig at man skal opprettholde rettssteder der hvor det i dag er tingretter. Det blir langt færre domstoler, men en del av dem skal ha lokaler flere steder. I hvert fall i starten», seier Smith, «og så vil tiden vise hvor mange som blir igjen.»

Somme stortingsrepresentantar har i iveren etter å få vedteke reforma garantert for bemanninga ved desse rettsstadene framover. Kvifor har ikkje regjeringa gått inn for ei minimumsbemanning ved desse rettsstadene dersom dei meiner at desse skal oppretthalde bemanning og eksistens for framtida?

Statsråd Monica Mæland [10:41:20]: Jeg vet godt forskjellen på både domstoler, rettssted og rettskrets. Men siden dette nå benyttes i en argumentasjon for å få folk til å tro at der det i dag avholdes rettssaker, skal vi ikke lenger gjøre det, bruker jeg ordet «domstol». Vi skal altså ha bemanning der vi har det i dag. Der man avholder rettssaker i dag, skal vi ha rettssaker – der skal det være bemanning.

I vårt forslag tydeliggjør vi at man skal ha rett til å få ført en sak nærmest mulig der en bor. Dette er tydeliggjort sammenlignet med dagens rettstilstand. Dette betyr økt aktivitet, ikke mindre aktivitet.

Så kan ikke jeg svare for hva Smith mener om dette. Det jeg kan svare for, er regjeringens forslag, og det viktige for oss er at vi får opp aktiviteten. Vi har en rekke rettssteder som har masse ledig kapasitet. Det er først og

fremst et problem for innbyggerne i landet vårt. Hvis man den ene dagen skal behandle en skattesak, den neste en straffesak, trenger man faktisk en viss kritisk masse av saker for å gjøre den jobben godt. Det gjør vi med dette nye forslaget.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Marit Knutsdatter Strand.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:42:43]: Valdres tingrett skriver i sitt høringsvar:

«At det skal være åpenbare kvalitetsforskjeller mellom store og små domstoler, mener vi det heller ikke er faglig belegg for å hevde.»

Sorenskriveren i Nordmøre tingrett påpeker det samme, og skriver i tillegg:

«Det foreligger heller ikke grunnlag for å hevde at det rettsøkende publikum har mindre tillit til behandlingen og avgjørelsene fra disse domstoler.»

Nord-Gudbrandsdal og Sør-Gudbrandsdal tingretter skriver:

«Domstolene er avhengig av tillit og et godt omdømme og det skapes best ved nærhet til brukerne.»

Valdres jordskifterett skriver:

Vårt prinsipale standpunkt er at det ikke skal foretas noen reduksjon av antall rettssteder for jordskiftedomstolene.

Hvilket grunnlag har statsråden for å hevde at mindre domstoler har dårligere kvalitet enn større, og at til liten blir bedre med færre rettskretser og mindre nærhet?

Statsråd Monica Mæland [10:43:43]: Jeg må gjenta: Vi skal ikke legge ned rettssteder. Der vi i dag avholder rettssaker, skal vi også i framtiden avholde rettssaker. Der man har ledig kapasitet, kan man behandle flere saker. Det vil være veldig bra for kvaliteten og sårbarheten for rettsstedene.

Jeg har lyst til å bruke et bilde: Hvis jeg skulle være så uheldig å måtte undergis behandling av en hjernekirurg, vil jeg foretrekke at det er en som gjør det ofte, ikke en som gjør det av og til. Det er hele poenget: Man får opp kvaliteten, man får ned saksbehandlingstiden. Alle rettssteder opprettholdes. Vi snakker altså om færre ledere, flere dommere, mer aktivitet. Det vil være veldig bra for innbyggerne, og det ville vært veldig bra for distriktene våre.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:44:49]: Det er sjølsagt fiffig å lage mange betegnelser, men det kan bare være én tingrett i hver rettskrets. Rettsstedene blir derfor filialer under den tingretten. Det betyr at 37 tingretter og 15 jord-

skifteretter blir nedlagt som sjølstendige domstoler. Det er et faktum statsråden faktisk må være enig i.

Det samme gjelder det faktum at kravet om en minimumsbemanning på rettsstedene er fjernet i loven. Namdal tingrett vil altså ikke bestå som egen tingrett, som egen domstol. Dette gjelder også svært mange andre. De ansatte i Namdal tingrett er derfor veldig bekymret, naturlig nok. De sier at for dem betyr dette at de blir nedlagt, og det er vanskelig å se hvordan befolkningen i Namdalen i framtida skal være sikret like gode domstoltjenester som i dag. Forstår statsråden i det hele tatt de mange, mange hundre ansattes bekymring i denne saken, eller er dette bare et spill med begrep?

Statsråd Monica Mæland [10:45:52]: Jeg er veldig godt kjent med Senterpartiets endringsallergi, men det man inviterer til her, er et spill med ord. Det synes ikke jeg er viktig. Det som er viktig for folk, er at domstolen skal være der domstolen er i dag. Bemanningen skal være der bemanningen er i dag. Sakene skal avholdes der de er i dag.

Så er det helt riktig at vi ikke har foreslått – og det ble diskutert i høringen – at vi skulle ha en minimumsbemanning. Det var rett og slett frykten for at en minimumsbemanning ofte vil oppfattes å være en maksimumsbemanning. Det ønsker vi ikke. Vi ønsker å få opp aktiviteten i de domstolene som har ledig kapasitet, og det har mange domstoler. De har 10 pst., og de har oppimot 50 pst. ledig kapasitet. Jeg skjønner ikke at man ikke synes det er et problem, at man må være glad for økt aktivitet: få ned saksbehandlingstiden i de store domstolene og få saksbehandlingen opp i de små.

Presidenten: Lene Vågslid – til oppfølgingsspørsmål.

Lene Vågslid (A) [10:46:57]: Ein kan bli litt forvirra over dette med minimumsbemanning og bemanning. Difor vil eg berre spørje om statsråden er einig i at så lenge det ikkje står noko om krav til bemanning i proposisjonen, kan sorenskrivaren, f.eks. i nye Telemark rettskrets, avgjere at bemanning og arbeidsdag skal vere Skien, ikkje Notodden og Kviteseid. I proposisjonen står det at arbeidsstaden er rettskretsen. Det er grunnen til veldig mange av desse spørsmåla, og det er òg bakgrunnen for at det hadde vore viktig i det minste å ha krav til bemanning. Er statsråden einig i at slik proposisjonen ligg no, blir det opp til sorenskrivaren å avgjere kvar folk skal jobbe?

Statsråd Monica Mæland [10:47:47]: Jeg forstår spørsmålene, men jeg er ikke enig i påstanden om at man nærmest kan gjøre som man vil innenfor en rettskrets. Det er faktisk sånn at vi har vært veldig tydelig

på at alle domstolene skal bemannes. Og det faktum at man har rett til å få behandlet sin sak i sin nærmeste domstol, sikrer aktivitet, og aktivitet sikrer bemanning. Vi har også vært tydelig på at alle domstolene skal være likestilte. Man kan altså ikke lage én domstol til en hoveddomstol innenfor en rettskrets.

Så er vi helt avslappet på om Stortinget ønsker å gå inn og sikre dette ytterligere gjennom sin behandling, men vi har gjort dette fordi vi ikke ønsker at en minimumsbemanning skal være en maksimumsbemanning. Vi ønsker likestilte domstoler. Det betyr f.eks. at sorenskriveren i en rettskrets må flytte seg rundt i rettskretsen.

Presidenten: Lene Vågslid – til oppfølgingsspørsmål.

Lene Vågslid (A) [10:48:39]: Eg takkar for svaret.

Dette betyr jo at den bekymringa er høgst reell når det gjeld bemanning. Domstolen består ikkje berre av dommarar. Dei består av viktige saksbehandlarar, støttepersonale over heile landet som i dag har arbeidsplassen sin anten på Notodden eller i Kviteseid.

Når det gjeld fleksibilitet, har Arbeidarpartiet teke til orde for at me bør sjå på endringar i lovverket som imøtekjem dei sårbarheitene som me veit er der, utan å gjere strukturendringar.

Når det gjeld kvalitet, og justisministeren begynner å snakke om hjernekirurgi, er det noko spesielt, for me snakkar ikkje om spesialistar her. Me snakkar om generalistar, om dommarar over heile landet.

Kvifor er det ikkje aktuelt for justisministeren å vurdere å ta grep i lovverket som gjev oss den fleksibiliteten me treng for å flytte dommarar og saker utan å gjere endringar i rettskretsane, som fører til at ein legg ned ei rekkje sjølvstendige domstolar?

Statsråd Monica Mæland [10:49:38]: Det er nettopp endring i lovverket vi har foreslått. Det Arbeiderpartiet synes å være rørende opptatt av, er å ha flest mulig ledere i domstolen. Jeg er opptatt av flest mulig dommere i domstolen. Jeg er opptatt av at folk skal få behandlet sakene sine, og at det skal gjøres på en skikkelig måte.

Når jeg brukte bildet med hjernekirurg, forstår jeg at det virker litt langt borte. Poenget er bare at disse generalistene som skal behandle en straffesak den ene dagen, en skattesak den neste og en barnefordelingssak den tredje, må ha en viss kritisk masse for å gjøre den jobben godt. Da vil jeg gjerne at de som behandler min barnefordelingssak, min straffesak, faktisk har erfaring i å gjøre det. Når vi vet at enkelte domstoler, særlig de minste, ikke utnytter sin kapasitet – de går for bare halv maskin, og jeg kan navngi dem det gjelder – ønsker vi å

få opp aktiviteten, få ned saksbehandlingstiden og gjøre dem mer robuste når det gjelder både ansatte og dommere. Så er det helt riktig at man må ha saksbehandlere og støttepersonell i alle domstoler. Det er det denne saken skal sikre.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:51:02]: Mitt spørsmål går til justisministeren.

Nå er det snart seks måneder siden regjeringen endelig avtalte at vi skulle hente 50 asylsøkere fra Hellas. Det måtte en katastrofe til, men det ble gjort et vedtak. Men ingenting skjer. Etter brannen i Moria ble det opprettet en ny leir på Lésvos – Kara Tepe. Den er ifølge organisasjonen som jobber der, kanskje enda verre enn den som var før. Den ligger utsatt for vær og vind. For 8 600 mennesker som bor der, er det bare sju vannpunkter, ingen dusjer og 300 toaletter. Man får ikke engang gå ut av leiren for å søke lege uten tillatelse.

Norge har med rette blitt kritisert, også av UNHCR, for vår passive holdning, det svake bidraget og de snevre kriteriene som er lagt til grunn. Kan statsråden nå opplyse Stortinget om den konkrete statusen for uthenting av i hvert fall disse 50 asylsøkerne fra Hellas? Hvorfor tar denne prosessen så lang tid, når katastrofen er så forferdelig på bakken i Hellas? Situasjonen der er selvfølgelig også preget av koronapandemien og at man i leirene ikke har noen mulighet til å isolere seg, til å ta de forholdsreglene som skal til for å beskytte seg mot smitte. Hvor står egentlig saken, og har regjeringen noen prioritet på dette spørsmålet nå?

Statsråd Monica Mæland [10:52:59]: For det første er jeg enig i beskrivelsen av at forholdene i Moria, men også i alle verdens flyktningleirer, er helt forferdelige. Derfor er det viktig at vi fra norsk side stiller opp. Derfor er vi et av de landene som bistår med mest bistand, og vi er et av de landene som tar imot flest kvoteflyktninger. Det er nettopp fordi situasjonen er så vanskelig.

Jeg ba om en oppdatering senest i går, for jeg regnet med at dette spørsmålet kanskje kom i dag. Da er svaret at det står ikke på oss. Ja, vi prioriterer arbeidet. Det kan jeg forsikre om. Våre myndigheter er i kontakt med greske myndigheter, og vi har tydeliggjort vårt ønske om å hente hjem 50 flyktninger fra Moria, men det er krevende for greske myndigheter, og vi er helt avhengig av å samarbeide med dem. De har nå først og fremst vært opptatt av å flytte folk fra Moria og til den nye leiren. Vi gjør det vi kan, men akkurat nå er det krevende. Det skyldes selvfølgelig også stengte grenser mange steder i verden og i Europa som gjør det vanskelig å forflytte folk. Vi er som sagt avhengig av å komme til. Vi kan ikke bare hente folk. Vi må respektere nasjonalstaten Hellas' lover

og regler og prioriteringer, og det har vært vanskelig, men vi gjør det vi kan.

Karin Andersen (SV) [10:54:30]: Jeg hører at statsråden sier at det ikke står på oss, men det tror jeg det gjør. Andre land klarer å hente. Relokaliseringsordningen var i utgangspunktet rettet mot enslige mindreårige asylsøkere og syke barn og deres kjernefamilier, da det var disse som var ansett for å ha det største behovet. Men Norge har sjøl valgt å overse dette og har lagt snevre kriterier til grunn – det skal være syriske barnefamilier som skal være samlet, og som skal ha stor sannsynlighet for å få opphold. Man var også så seint på banen at dette er nesten umulig å finne ut av i denne katastrofale situasjonen som man har også i Hellas nå. Vil regjeringen endre på disse snevre kriteriene, slik at det blir mulig å bidra slik som andre land gjør?

Statsråd Monica Mæland [10:55:30]: Det kommer en rekke påstander her. Bare la meg si først at jeg har spurt om andre land nå greier å hente ut flyktninger. Det har jeg ikke fått et positivt svar på. Så dette er vanskelig ikke bare for Norge, det er vanskelig for alle land som har sagt ja til å relokalisere. Det er fordi systemene i Hellas er krevende, og de jobber med å få dette på plass knyttet til asylsøkere bl.a.

Vi har ikke først og fremst ønsket å hente enslige barn. Enslige barn er hovedsakelig gutter fra Afghanistan som ikke vil få rett til permanent opphold i Norge. Vi har ønsket å hente personer som kan bosettes, som kan integreres, og som vi kan ta godt imot i kommunene i Norge. Så når vi fokuserer på sårbare familier, mener vi ikke det er snevert; brorparten av dem som er i flyktningleirer, er jo sårbare familier. Det er det vi har pekt på, fordi vi ønsker folk som med stor sannsynlig kan få oppholdstillatelse, kan bosettes, kan integreres.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Karin Andersen.

Karin Andersen (SV) [10:56:40]: Regjeringens kriterier er langt snevrere enn som så. Det skal være syriske barnefamilier som er samlet, og det gjør jo at dette er vanskelig. Alle vet at familier blir splittet under flukt og når det er krig. Så her er det fullt mulig å utvide det til f.eks. barnefamilier generelt. Jeg tror også at statsråden i hvert fall burde vite at av de som nå kommer til Norge og har søkt asyl, har 74 pst. fått opphold, også svært mange av dem som kommer fra Afghanistan. Så påstanden om at disse afghanske mennene ikke har asylgrunn sann helt uten videre, finnes det ikke hold i.

Men statsråden svarte ikke på spørsmålet mitt. Hvis det er et problem med de kriteriene som Norge setter opp, og det er andre der som er sårbare, sann som stats-

råden nettopp sier, andre barnefamilier, f.eks. med syke barn, eller enslige mødre med barn, er da regjeringen villig til å endre kriteriene slik at det er mulig i hvert fall å relokalisere de 50 som regjeringen har vedtatt i år?

Statsråd Monica Mæland [10:57:51]: Enslige mødre med barn er sårbare familier. Enslige med syke barn er sårbare familier. Så vi tar imot sårbare familier, det er det vi har sagt. Og vi har ikke fått en eneste henvendelse om at vi skal endre denne innretningen. Det er ikke det som er problemet. Det er det praktiske arbeidet og de formalitetene vi er nødt til å gjøre med Hellas. Jeg skjønner at Andersen synes at dette høres veldig lett ut, men for dem som gjør jobben i det praktiske liv der ute, er det ikke så enkelt. Men vi skal gjøre det vi kan for å hente de 50 vi har sagt, mennesker som vi håper vil få permanent opphold, som kan integreres, og som vi ikke må gi midlertidig opphold og derved ikke gi noen framtid annet enn at de skal returnere til et land de har flyktet fra.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Lene Vågslid (A) [10:58:57]: Spørsmålet mitt går til justisministeren.

For Arbeidarpartiet er det viktig at kriminelle gjen-
gar og nettverk ikkje får utvikle seg og skape utryggleik i nærmiljøa til folk, og framstå som kriminelle førebilete med masse pengar. Då er det heilt avgjerande å gå etter pengane og verdiane. Kriminalitet skal ikkje løne seg, og her har høgreregjeringa, òg med Framstegspartiet, føreteke seg fint lite. Få gjengleiarar er tekne, verdjar blir inndregne i liten grad, få saker blir førte for retten, noko som seinast i fjor blei peikt på av Riksadvokaten, Oslo politidistrikt, Øst politidistrikt og Politidirektoratet.

Arbeidarpartiet har lenge meint at det er behov for ein sterkare innsats mot gjengkriminalitet og kriminelle nettverk, og me har derfor fremja ei rekkje forslag dei siste åra som har blitt stemte ned, alle saman, av høgreparti og av Framstegspartiet. Me meiner det skal hardare lut til enn det som kan framstå som kosmetiske grep, som justisministeren snakka om i Aftenposten på måndag. Eg stussar litt over at statsråden ikkje viser til at det i straffeloven i dag er ein utvida åtgang til inndraging, som Arbeidarpartiet har etterlyst auka bruk av i fleire år. Dette, i tillegg til å få på plass mekanismar for sivilrettsleg inndraging, veit me vil gjere det enklare å beslaglegge verdjar og pengar.

Spørsmåla mine er: Kva er grunnen til regjeringas sommel i desse sakene, ein konstant motstand mot alle forslag, uansett om dei er gode eller ikkje, frå opposisjonen? Og trur statsråden at kosmetiske presiseringar i straffeloven, som understrekar dagens rettstilstand, er det som skal til?

Statsråd Monica Mæland [11:00:47]: Vi er helt enig i at gjengkriminalitet – selv om det heldigvis ikke er noe stort problem i Norge – og alle typer kriminell gjengvirksomhet et problem. Det har ingen plass i vårt samfunn. Det bidrar til utrygghet, det bidrar til kriminalitet, det er rekrutteringsarenaer for ikke minst unge, og derfor har denne regjeringen, i motsetning til de som satt før oss, faktisk hatt en aktiv handlingsplan, en aktiv holdning til dette, knyttet opp mot politiets jobb med både å forebygge og avdekke.

Det er jo slik at nå, takket være politireformen, har alle politidistrikter forebyggende enheter. Det er kjempeviktig, for vi må begynne med forebygging. All aktivitet, gjengaktivitet, vi kan forebygge, vil være et gode, ikke minst overfor de unge. Det jobbes nå aktivt – forebygging er primærstrategien.

I tillegg til å ha styrket ressursene i alle politidistrikter med økonomi og med personell, er det også slik at vi har hatt egne satsinger, men de kommer altså på toppen av de budsjettene som har vært vedtatt hvert eneste år siden 2013. I 2019 forsterket vi innsatsen på bakgrunn av nettopp den handlingsplanen som ble vedtatt. Det ble gjort et vedtak om 50 mill. kr ekstra, 24 mill. kr til politiet – 8 av dem til styrking av Økokrim og Kripas, 16 til Oslo-politiet, bl.a. Prosjekt November – 16 mill. kr til konfliktrådene og 10 mill. kr til barnevernet. I tillegg bruker vi 37 mill. kr på spesifikke områdesatsinger, fordi dette bekjempes og forebygges i samarbeid med andre – det er ikke politiet alene som jobber med dette. Så jeg mener det gjøres en veldig viktig jobb.

Så er det slik at vi, helt riktig, har gjenopprettet Straffelovrådet for å få råd om nye lover, nye regler, som kan forebygge og avdekke dette. Det har vi fått, bl.a. med den saken representanten viste til.

Lene Vågslid (A) [11:03:00]: Den lange harangen av ulike skrytetiltak førte til at statsråden ikke fikk svart på spørsmålet mitt, for det handla jo om den tilgangen ein i dag har i straffeloven til utvida inndraging. Det ligg jo der i dag, og det skulle ein på ein måte ikkje tru når ein les saka med statsråden i Aftenposten på måndag. Men ho kan få anledning til å svare på det, for så vidt, neste gong.

Eit anna forslag me har fremja, handlar om at me òg må kunne ta verdiane til dei som passivt hjelper kriminelle med å gøyme verdier: bilar, leilegheiter, osv. Det kan ikkje vere straffefritt å passivt hjelpe kriminelle med å skjule verdier. Derfor har me føreslått å innføre ei plikt til å vere aktsam i straffeloven, slik at det skal gjevast eit straffeansvar. Her har jo høgrepertia og Framstegspartiet stemt oss ned.

Då er spørsmålet mitt: Meiner statsråden at det å passivt hjelpe til med å skjule kriminelle verdier ikkje

skal straffast, eller meiner statsråden at dette ikkje er eit stort nok problem?

Statsråd Monica Mæland [11:04:03]: Jeg er på jakt etter nye verktøy, nye metoder for å bekjempe denne typen kriminalitet, og når Arbeiderpartiet nå aktiviserer seg på området, er jeg veldig glad for det. Da diskuterer vi gjerne nye forslag.

Det er riktig som representanten sier, at vi i dag har regler knyttet til inndragning. Da vi ba Straffelovrådet som er sammensatt av svært kompetente teoretikere og praktikere, om en vurdering, var jo det nettopp for å se på om dagens regler er gode nok. For det er ikke slik at vi politisk sitter og bestemmer hvilke regler som skal brukes, hvordan det skal gjøres, og hvordan man skal iredtføre dette. Det er det politiet som gjør, i den praktiske hverdagen.

Svaret vi fikk fra Straffelovrådet, var at reglene langt på vei virker godt. Vi kan ennå gjøre en jobb med å få opp bruken av disse i politidistriktene, og det jobbes det med. Det var fordi det var et hull knyttet til det faktum at vi vet at utbyttet kommer fra kriminalitet, men ikke fra akkurat hvilken handling. Det hullet er det vi tenker å tette her.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Lene Vågslid.

Lene Vågslid (A) [11:05:13]: Eg kan skjønne at Mæland ikkje hugsar dei forslaga me fremja i 2018, for kven som var justisminister då, er det eigentleg ikkje så godt å kome på. Men me fremja mange forslag i 2018, i budsjettet i 2019, i fjor, og kjem òg til å gjere det i år. Dette er jo heller ikkje nye forslag. Dette er forslag me har hatt – ny lov for opphaldsforbod, utvide ungdoms-einingane, styrkje og forbetre ungdomsstraffa, få på plass exit-program, me har påpeika straffelovens moglegheiter for å utvide tilgangen til inndraging, få på plass sivilrettsleg inndraging. Lista er lang, og motstanden er stor. Det blei stemt ned kvar einaste gong. Så dette er jo ikkje nye idéar. Det er hyggeleg viss statsråden har lyst til å vurdere det nå, når statsråden openbert er tom for idéar sjølv. Betyr det då at høgrepertia på nytt vil sjå på desse forslaga som Arbeidarpartiet har føreslege ei rekkje gonger dei siste tre åra?

Statsråd Monica Mæland [11:06:10]: Jeg er alltid åpen for å lytte til forslag når det handler om å bekjempe kriminalitet, avdekke kriminalitet og forebygge kriminalitet, spesielt blant unge, og spesielt blant gjenger som er arenaer for å rekruttere unge. Det har vi alle et ansvar for.

Det vi har gjort, er altså å styrke ressursene, vi har styrket metodene, vi har styrket verktøyene. Og det vi

har på høring nå, er altså inndragning der man vet at utbyttet kommer fra kriminalitet, men der man ikke konkret kan si fra hvilken handling. Det er det vi har på høring nå, og det håper jeg vi skal få vedtatt. I tillegg har vi sendt på høring et forslag om å gjøre det kriminelt å delta i eller rekruttere til gjenger. Det er også et nytt lovforslag som vi håper at vi skal få fram til Stortinget, nettopp fordi vi hele tiden må finne nye metoder for å forhindre at folk er med i kriminelle gjenger, eller at noen blir med i gjenger.

Presidenten: Lene Vågslid – til oppfølgingsspørsmål.

Lene Vågslid (A) [11:07:17]: Både tidlegare justisminister Kallmyr og Høgres justispolitiske talsperson Peter Frølich har ei rekkje gonger sagt at denne regjeringa skal få på plass ei ordning med sivilrettsleg inndraging. Me veit jo at det ville kunne gjort det endå enklare enn den utvida åtgangen som ligg i straffeloven i dag, der det ligg til grunn ei omvendt bevisbyrde.

Vil regjeringa – med dette seindrekte tempoet – rekke å kome til Stortinget, trur justisministeren, med noko som helst forslag før me går frå kvarandre i juni? Vil det då kome forslag som leverer på løftet om å gjere dette med sivilrettsleg inndraging, eller blir det med løftet?

Statsråd Monica Mæland [11:07:58]: Ordet «seindrekte» kjenner jeg meg ikke helt igjen i, ikke på egne vegne, men i hvert fall ikke på vegne av alle ansatte i Justis- og beredskapsdepartementet, som har jobbet hardt også dette året – ekstra hardt, vil jeg si.

Men det er helt riktig at vi også vurderer sivilrettslig inndragning. Det har noen rettspolitiske sider ved seg, rett og slett fordi det er en annen bevisbyrde som må ligge til grunn for inndragning i en sivilsak enn i en straffesak, og vi skal fortsatt ivareta alle menneskers rettssikkerhet, kontradiksjon etc. Men det er noe av det vi ser på, rett og slett fordi vi ser at noen som ikke nødvendigvis er blitt tatt for kriminalitet, innehar verdier som åpenbart ikke kan begrunnes i den jobben man ikke har.

Så jeg er ikke uenig i tilnærmingen, men det krever at vi ser ganske grundig på det, og det gjør vi.

Presidenten: Per-Willy Amundsen – til oppfølgings spørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:09:04]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiet er opptatt av å fremme forslag for å bekjempe gjengkriminalitet. Det er vel forslag som i dag tilhører Senterpartiets Jan Böhler, men det er bra at Arbeiderpartiet også fremmer dem på nytt.

Det er viktig at vi får på plass konkrete, gode tiltak for å bekjempe gjengkriminalitet, bekjempe kriminalitet blant unge, og da trenger vi effektive virkemidler. Vi har vært inne på noen her. Vi har en lang liste som ligger til behandling i komiteen, som vi håper vi skal få gjennomslag for, gjerne sammen med regjeringspartiene. Jeg mener at vi kan finne sammen, i hvert fall hvis man skal ta debatten på alvor.

En av de viktigste tingene dersom vi skal stoppe denne typen kriminalitet, er å etablere klare konsekvenser av å begå kriminalitet. Den forrige regjeringen, Stoltenberg-regjeringen, fjernet i realiteten muligheten til å bruke fengsel for personer under 18 år som begår kriminalitet, og det er nesten umulig å håndtere de som er under den kriminelle lavalder. Vil statsråden foreta seg noe for å få på plass strengere reaksjoner overfor de unge som begår kriminalitet, og som i dag nesten får et klapp på skulderen og så er det rett ut?

Statsråd Monica Mæland [11:10:26]: Regjeringspartiene har god erfaring med å samarbeide med Fremskrittspartiet på dette feltet, både i og utenfor regjering, så det håper jeg vi skal fortsette med.

Så har vi fått på plass, den tiden Fremskrittspartiet satt i regjering, flere fengselsplasser for ungdom. Vi har nå på høring forslag til endringer i ungdomsstraffen. Blant annet er det slik i dag at en ikke kan kombinere fengsel med ungdomsplan. Vi tenker at vi trenger større fleksibilitet, nettopp for å nå dem som begår alvorlig kriminalitet, men som vi trenger å hjelpe på andre måter enn gjennom straff. Man trenger utdanning, man trenger arbeid, man trenger psykososial oppfølging – det kan være mange ting. Så vi strammer inn koordineringen av ressursene, slik at de finner hverandre på en annen måte enn ved hjelp av frivillighet. Vi skal bruke mindre tid på å forhandle med ungdommen, men heller iverksette tiltak, som selvsagt kan påklages, og vi ser også på større fleksibilitet i utformingen av straffen. Men det skal ikke lønne seg å begå kriminalitet, og det signalet må være veldig tydelig.

Presidenten: Per-Willy Amundsen – til oppfølgings spørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:11:36]: Jeg håper vi får på plass enda tydeligere og bedre tiltak. Det er en realitet at vi har sett en utvikling som er negativ, og vi er ikke i nærheten, heldigvis, av å være der som vårt naboland Sverige er, men vi er alle enige om – og det håper jeg – at vi aldri skal komme i den situasjonen som vårt svenske naboland har kommet i. Da må man stoppe denne utviklingen tidlig, gjennom tydelige tiltak, gjennom prioritering av politiet. Jeg er veldig glad for at vi fikk flertall sammen med regjeringspartiene for å styrke

bekjempelsen av gjengkriminalitet i revidert nasjonalbudsjett. Nå har vi også fremmet forslag i vårt alternative statsbudsjett om å styrke politiet med 100 mill. kr for å bekjempe gjengkriminalitet. Det er avgjørende viktig.

Midt oppi det hele vet vi at dette er et problem særlig i Oslo øst. Der har vi den realiteten at man skal slå sammen to politistasjoner, Manglerud og Stovner, til én stasjon. Spørsmålet er: Mener statsråden at det er en klok fremgangsmåte for å bygge den politikraften man trenger i dette området, for å bekjempe gjengkriminalitet og også for å kunne håndtere situasjonen?

Statsråd Monica Mæland [11:12:50]: I den saken har jeg full tillit til at politiet har gjort en grundig vurdering. Det er ikke der politiet har kontorlokaler, som forteller noe om hvilken type jobb de gjør, det er den jobben de gjør ute blant folk. Det er med tanke på å styrke jobben i Oslo øst at man ønsker en felles enhet og jobber med å få det på plass.

Det er viktig at politiet er til stede, men ett av de kontorene som nevnes, Manglerud, er ikke engang åpent for besøkende. Dette er kontorlokaler mer enn der politifolk gjør en jobb. Den gjøres ute blant folk. Vi har styrket Oslo-politiet. Det er viktig fordi de er nødt til å jobbe med dette på en helt annen måte enn det en del andre politidistrikt gjør.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Willfred Nordlund (Sp) [11:13:46]: Også distriktsministeren skal få mulighet til å delta i spørretimen i dag.

En analyse fra oktober viser at norske reiselivsbedrifter har tapt over 41 mrd. kr fra januar til og med august 2020 som følge av koronakrisen. Til forskjell fra mange andre næringer er reiseliv i hele Norge. Det er de lokale reiselivsbedriftene som holder kommuner levende. Én av tre i reiselivet er under 24 år, og fire av ti har utenlandsk bakgrunn. Det gjør reiselivet til en ungdoms- og integreringsnæring, noe Norge trenger i en tid hvor mange står utenfor arbeidslivet – og flere blir det.

Høyre-regjeringens forslag om å doble reiselivsmomsen midt i en krise er dårlig begrunnet. Regjeringens manglende vilje straffer en av de næringene som virkelig sysselsetter mange. Det er dårlig politikk. Norsk reiseliv har et mangfold mange av våre nærmeste konkurrentland mangler. Det er dette mangfoldet som er et av Norges fortrinn, men som nå trues av momsøkningen regjeringen foreslår i statsbudsjettet for neste år – midt i en krise.

På vei inn i julebord- og vintersesongen er det høy konkursfrykt og permitteringer i reiselivsnæringen. Andelen som har gjennomført oppsigelser, stiger, og det er mange som har planer for oppsigelser og ytterligere

permitteringer. Momsøkningen vil treffe distriktene hardest og dermed påvirke hele den norske reiselivsnæringen, som sysselsetter over 150 000 mennesker.

Distriktsministeren har ansvar for samordning av regjeringens distriktspolitikk. En sterk økning av reiselivsmomsen fra nyttår vil være ødeleggende for en distriktsnæring som reiselivet. Mitt spørsmål blir da: Hva har distriktsministeren gjort for å unngå at momsen på reiseliv doubles og dermed rammer arbeidsplasser i distriktene hardt?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:15:32]: Først har jeg lyst til å si at jeg er veldig glad for at representanten ønsker å vie oppmerksomhet til utfordringene som distriktsreiselivet står overfor. Vi vet at før pandemien slo oss ut, gikk reiselivet, og også næringslivet for øvrig, i distriktene godt. Vi så at mange arbeidsplasser ble skapt ute i distriktene, og særlig knyttet til reiselivet. Som alle andre næringer nå står reiselivet i en forferdelig vanskelig situasjon. Det er vanskelig å få inntekter når ingen kommer og betaler for sengene man kan ligge i, utfluktene man kan dra på, eller for å gå ut og spise. Derfor står restaurantnæringen, hotellnæringen og transportnæringen overfor enorme utfordringer, rett og slett fordi det ikke er gjester – ingen turister. Derfor er jeg veldig glad for det regjeringen har fått på plass sammen med Stortinget knyttet til alle krisepakkene – senest i går, da regjeringen la frem en krisepakke på 17,7 mrd. kr, der storparten går til å hjelpe distriktsreiselivet, sammen med resten av reiselivet.

Grunnen til at lavere moms ikke vil være det beste virkemidlet for å hjelpe bedriftene som sliter under pandemien, er at bedriftene uansett ikke må betale moms hvis de ikke har inntekter. Det er som en hotell-direktør sa: Det hjelper ikke å betale mindre moms hvis vi ikke har gjester. Det er derfor vi bidrar med likviditet, vi bidrar med lån og andre mulige kompensasjonsordninger for reiselivsnæringen, som står i en forferdelig vanskelig situasjon. Samtidig bidrar vi også til at reiselivet skal utvikle seg videre, omstille seg, profesjonalisere seg, bli mer slagkraftig, slik at når vi har en vaksine på plass og pandemien er over, skal Norge stå klar til å ta imot mange av verdens turister.

Willfred Nordlund (Sp) [11:17:42]: For mange i reiselivsnæringen oppleves det nok kanskje mer som at vi har en landeveisrøver, enn at vi har en distriktsminister.

Når mange arbeidsplasser i reiselivsnæringen i distriktene står i fare for å forsvinne, oppleves svaret vi får nå, som en manglende vilje til å gjøre noe for den næringen som sysselsetter over 150 000 mennesker. Det er en stor ansvarsfraskrivelse. I stedet for å gå inn på diskusjonen om hvordan en prissensitiv næring rammes av

økninger i avgifter, ønsker man altså å doble momsen og gjennomføre flyseteavgiften fra nyttår.

Det rammer altså reiselivet hardt i en allerede svært krevende situasjon. Det vi vet, er at det er tapt mange titalls milliarder kroner, det er tapt mange arbeidsplasser, og mange er permittert, oppsagt eller vil komme til å bli det. Det rammer ikke minst andre næringer som leverer til reiselivet. Mener da distriktsministeren at hun gjør nok for å berge de mange titalls tusen arbeidsplassene i reiselivsnæringen som er så viktige for norske distrikter?

Presidenten: Nå hørte ikke presidenten om representanten karakteriserte distriktsministeren. Jeg vil bare minne om at vi ikke tillater karakteristikker i stortingssalen.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:18:57]: En av de næringene regjeringen har brukt mest tid på å finne løsninger for, er reiselivsnæringen – nettopp fordi grensene har vært stengt. Turistene og gjestene kommer ikke inn og kan benytte seg av tilbudet, og da er også kassen tom.

Vi er i en veldig nær dialog med reiselivsaktørene. Vi er ute og treffer dem, vi har møter med organisasjonene, og vi er opptatt av å sette inn de tiltakene som virker. Reiselivsnæringen etterspør ikke først og fremst lavere moms, for lavere moms vil jo hjelpe dem som ikke er mest påvirket av koronapandemien. Lavere moms er ikke det beste virkemiddelet for å hjelpe reiselivet i den situasjonen de står i. Det er heller ikke flypassasjeravgiften, for når sju av ti passasjerer er borte, hjelper jo ikke den i noen stor grad.

Vi har vært opptatt av å levere det reiselivsnæringen etterspør. Det er en kompensasjonsordning, og det er også tiltak for omstilling.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Åsunn Lyngedal.

Åsunn Lyngedal (A) [11:20:19]: I Nord-Norge og på Vestlandet er mange av reiselivsbedriftene våre sesongbedrifter. Mange har det meste av inntektene sine i sommerhalvåret, og inntektene fra den sesongen dekker faste utgifter gjennom hele året. Disse bedriftene har ikke et omsetningsfall hver måned og vil i vinter ikke få hjelp med faste utgifter fra den ordningen regjeringen presenterte i går. Den ordningen avsluttes også i februar.

Regjeringen laget en ordning for sesongbedriftene. Hvis man kunne vise til omsetningsfall i sesongen sin, skulle man få dekket en andel av faste utgifter hver måned. Men den ordningen var forbeholdt bare dem som drev utendørs. Rorbuanleggene i Lofoten har ikke

fått hjelp som sesongbedrifter. Arbeiderpartiet foreslo at de skulle defineres som sesongbedrifter i revidert i juni. Det ble stemt ned av regjeringspartiene. Kanskje fikk noen av dem hjelp med 25 pst. av sine faste utgifter i juni og august, men så var det stopp.

Har distriktsministeren noen råd til disse bedriftene som har lite igjen av egenkapitalen, men tak over hodet?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:21:21]: Som jeg sa: Regjeringen er veldig bekymret for reiselivsnæringen, for det er en fragmentert næring med mange små aktører rundt omkring i hele landet. Vi har vært opptatt av å innrette tiltakene sånn at de virker for det mangfoldet av reiselivsaktører som er der ute.

Derfor innfører vi også en kompensasjonsordning på 1 mrd. kr for reiselivsbedrifter med stort omsetningsfall, både for å unngå konkurs og for å sikre en viss aktivitet. Rett før sommeren kom vi med midler direkte til kommunene, til næringsfond på 600 mill. kr som skulle gå til å hjelpe sesongbedriftene som representanten nevner, f.eks. vinterdestinasjonene som slet veldig i vinter og utover våren.

Presidenten: Åsunn Lyngedal – til oppfølgings-spørsmål.

Åsunn Lyngedal (A) [11:22:28]: Ingen av pakkene hjelper altså sesongbedriftene nå.

Andre som ikke får hjelp av regjeringens krisepakker, er destinasjonsselskapene. Visit Narvik, Visit Bodø, Destination Lofoten og ikke minst Visit Svalbard er nær de små reiselivsbedriftene og er de første bedriftene tar kontakt med når de trenger råd, og det trenger de nå. De trenger å forstå et utall av pressemeldinger og en rekke nye krisepakker av kort varighet som de må kaste seg rundt for å delta i. Det skal søkes om omstillingsmidler, biomidler og krisehjelp, og selv er de ofte permittert. Da er det min erfaring at destinasjonsselskapene er avgjørende, og de er til stede ute i landet, de forstår ordningene, og de kan rådgi fortvilte bedriftseiere og ansatte. De lever jo bl.a. av bedriftenes bidrag, og de er borte nå. De har ikke fått noen oppmerksomhet av regjeringen i noen av krisepakkene, heller ikke i den fra i går.

Hva tenker regjeringen og ministeren om situasjonen til destinasjonsselskapene, som jo er en avgjørende infrastruktur for reiselivsnæringen når vi alle en gang kan reise igjen?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:23:33]: Vi er opptatt av destinasjonsselskapene, og jeg har veldig god dialog med flere av dem. De er jo ikke avhengige av gjester; de sitter på et kontor og legger til rette for og bidrar overfor bedriftene. Vi er ute etter å hjelpe dem som mister hele inntekten fordi ingen kommer og benytter

seg av tilbudet deres. Det er rorbuene, det er hotellene, det er de små operatørene i Finnmark eller Troms som legger til rette for utflukter, og det er derfor kompensasjonsordningen skal hjelpe dem. Det er også derfor vi nå setter av 250 mill. kr av pakken på nesten 18 mrd. kr som regjeringen leverte i går, til bedriftsutvikling for reiselivsbedrifter.

Vi er opptatt av å sette inn tiltak som hjelper dem i den fasen som er nå, når det ikke er noen aktivitet, når det ikke er noen gjester, samtidig som vi ønsker å hjelpe dem også når vi er ute av pandemien, til å være en slagkraftig reiselivsnæring som kan konkurrere med andre land vi sammenligner oss med, for å ta imot flest mulig turister igjen.

Presidenten: Helge André Njåstad – til oppfølgings-spørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [11:24:58]: Reiselivet er, som mange har vore inne på, ei veldig viktig næring for Distrikts-Noreg. Eg registrerer at statsråden fortel at regjeringa har levert på det reiselivet etterspør. Då er det tydeligvis forskjell på kva reiselivet etterspør frå oss, og kva dei etterspør frå regjeringa, for det dei seier til oss, er at ein må sjå heile kjeda i samanheng. Destinasjonsselskap, som er viktig for å selja Noreg når vaksinen forhåpentlegvis snart er på plass, reisegarantifondet, som er viktig for dei som lagar pakkereiser – det er mange innspel me har fått som regjeringa ikkje leverer på, og det er viktige innspel.

Eg lurar litt på om det er slik at reiselivet ikkje har nådd fram med det budskapet, sidan ministeren seier at ho leverer på det dei etterspør, eller om det er slik at ministeren ikkje har hatt gjennomslag i regjeringa? For eg reknar jo med at reiselivet har vore like tydeleg overfor distriktsministeren som overfor opposisjonspartia på at reiselivsnæringa treng meir hjelp enn det dei har fått.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:25:53]: Vi er inne i en veldig vanskelig tid. Nå tror jeg det er den åttende krisepakken, så vidt jeg husker, som vi har lagt frem for Stortinget, med kompensasjonsordninger, med tiltak, med midler til omstilling for næringslivet. Vi kom også med en veldig kraftfull pakke i går. Den er innrettet for å hjelpe hele bredden av det norske næringslivet, men også reiselivet, som vi i ulike omganger sammen med Stortinget også har funnet gode ordninger for. Jeg sier ikke at vi har innfridd alt det reiselivsnæringen etterspør. Vi klarer ikke å innfri alt det bedriftene eller næringslivet spør etter, men vi har prioritert det vi mener er det viktigste å gjøre akkurat nå. Så er vi veldig, veldig klar over at reiselivet er en av de bransjene og næringene som sliter aller mest, fordi de

har mistet hele kundegrunnlaget sitt. Derfor er regjeringen opptatt av nå å få slått ned smitten og sørge for at vi forhåpentligvis klarer å få en vaksine forttest mulig, slik at gjestene kan komme tilbake, og reiselivet kan begynne å fungere igjen.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå over.

Sak nr. 2 [11:27:06]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Eigil Knutsen til finansministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 8, fra representanten Ruth Grung til utviklingsministeren, utsettes til neste spørretime.

Spørsmål 1

Fra representanten Eigil Knutsen til finansministeren:

«Hvordan påvirker den nåværende smittesituasjonen i Norge og hos våre handelspartnere anslagene i statsbudsjettet 2021, og mener statsråden de økonomiske tiltakene er tilstrekkelig for å få folk i jobb og holde forskjellene nede?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 2

Rigmor Aasrud (A) [11:27:38]: «Ekspertgruppen ledet av Steinar Holden foreslo en justert kompensasjonsordning som inkluderte lønnsutgifter, for å styrke insentivene til å holde folk i jobb mens smittevern-tiltakene var omfattende. Regjeringen har nå hatt mange måneder til å planlegge en ny ordning, som ennå ikke er på plass, men som ikke følger opp forslaget fra ekspertgruppen.

Hvorfor har regjeringen valgt ikke å følge opp forslaget?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:28:08]: Kompensasjonsordningen som representanten Aasrud viser til, ble innført i april og avvirket som en bred ordning i august etter vedtak i Stortinget.

Ekspertgruppen ledet av professor Steinar Holden uttrykte i sin rapport at kompensasjonsordningen fremsto som treffsikker ut fra formålet om å redusere unødvendige konkurser. Ekspertgruppen trakk også frem at kompensasjonsordninger basert på omsetningsfall gir uheldige insentiver fordi de ikke stimulerer til omstilling og vekst.

Å ta inn lønnskostnader i den generelle kompensasjonsordningen ble drøftet i Prop. 127 S for 2019–2020, fremlagt 29. mai. Forslaget til ekspertgruppen innebar flere utfordringer, både for beregningsmodellen i ordningen og knyttet til hvordan lønnskostnader skulle beregnes og dekkes under ordningen. Ordningen bygget på at de uunngåelige kostnadene som dekkes i ordningen, er objektive og klart definert. Dersom ordningen skulle inneholdt lønnskostnader, måtte det vært laget klare avgrensninger mot misbruk. For eksempel måtte man sikret at ikke bedriften selv kunne drive opp lønnskostnadene gjennom økte lederlønninger eller andre midlertidige lønnsøkninger som ikke knyttes til driften. I tillegg måtte det blitt vurdert om ulike lønnsnivåer skulle dekkes, hvordan selvstendige skulle behandles, og hvordan feriepenger skulle inngå.

Min vurdering var – og er – at det ville komplisert ordningen betydelig, gjort arbeidet med ordningen enda mer komplisert og muligens forsinket, og økt risikoen for misbruk. Regjeringen hadde derfor et tett samarbeid med partene for å finne en alternativ modell, og på bakgrunn av dette foreslo vi en ordning med lønnstilskudd for å ta tilbake permitterte ansatte i jobb, en ordning som både NHO og LO sluttet seg til. Ordningen kan bidra til at bedrifter som er usikre på om de er klare til å ta permitterte ansatte tilbake, får en ekstra sikkerhet. Lønnsstøtteordningen er et tiltak som fremmer aktivitet fremfor passivitet, et hensyn som også lå bak Holden-gruppens forslag om å ta lønn inn i kompensasjonsordningen. Ordningen ble i utgangspunktet lansert for juli og august og er nå forlenget til også å gjelde oktober, november og desember. Så langt har om lag 800 bedrifter fått støtte i juli og 1 200 i august for å ta permitterte ansatte tilbake i jobb.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Rigmor Aasrud (A) [11:30:51]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg skjønner at man har gjort vurderinger av Holden-utvalgets konklusjoner og mener at ordningene man lanserte i vår, fortsatt er de som skal gjelde, at man ikke har noen nye strategier, selv om det nå har gått ganske lang tid.

I Klassekampen 8. mai skrev man: «Husleie sluker krisestøtta til næringslivet.» En ordning der lønn telte med, ville gjort at huseierne hadde større insentiver til å

sette ned leia. Hvorfor har ikke statsråden ønsket å gjøre noen justeringer for å forbedre byrdefordelingen?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:31:28]: Det er mitt ansvar å bidra til at vi får ordninger som virker for næringslivet og bedriftene. Vi har i denne perioden fått et utall ønsker om hva som skal inn. Min vurdering var – og er – at jo mer komplisert man gjør slike ordninger, jo større forsinkelser blir det, jo mer sårbart er det, og jo vanskeligere er det å få til. Jeg forstår veldig godt at man ønsker et finsiktet system som fanger opp alle eventualiteter, men vær trygg på at det ville ha ført til at systemet hadde vært mye mer komplisert og mer forsinket.

Vi vet at det haster å få ordninger på plass. Derfor har vi nå skissen til et nytt system, som ble presentert i går, og som i all hovedsak svarer ut det som har vært organisasjonenes viktigste krav.

Presidenten: Rigmor Aasrud – til oppfølgingsspørsmål.

Rigmor Aasrud (A) [11:32:16]: Det er forståelig at statsråden er opptatt av bedrifter og næringsliv, men det er også viktig å være opptatt av de ansatte som rammes, for å få en nødvendig og god byrdefordeling. Flere har nevnt reiselivet her nå i den ordinære spørretimen.

Mitt spørsmål dreier seg om alle de ansatte som nå har vært permittert lenge, og som kanskje har mulighet til å komme seg tilbake i jobb i løpet av neste halvår. Hvorfor mener ikke statsråden det er riktig at de får feriepenger, slik at de kan bruke feriepengene sine til bl.a. å holde reiselivet i gang? Det ville jo være et godt forslag for å endre byrdefordelingen mellom dem som nå rammes.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:33:05]: Nå beveger vi oss med respekt å melde ganske langt unna hovedspørsmålet. Hovedspørsmålet gjaldt kompensasjonsordningen og et lønnselement i den. Nå er vi over på feriepenger, som er et ganske annet spørsmål. Representanten vet at der er Arbeiderpartiet og regjeringspartiene uenige.

Vi har iverksatt en rekke tiltak gjennom hele krisen fordi vi vet at en krise som dette rammer skjevt. Jeg er bekymret for at en krise som dette skaper større ulikhet. Derfor har vi iverksatt tiltak bl.a. ved å forlenge en forhøyet sats for dagpenger, derfor har vi iverksatt tiltak slik at de som er permittert eller ledige, kan ta utdanning mens de er arbeidsledige, og derfor jobber vi hver eneste dag for å trygge jobber. Vi var oppe på 300 000 registrerte ledige, nå er vi på om lag 100 000. Det er for høyt, men det er en illustrasjon av at regjeringen jobber hver dag

for å trygge jobber – fordi det er viktig både for ansatte og for bedriftene.

Spørsmål 3

Tellef Inge Mørland (A) [11:34:25]: «I forbindelse med trontaledebatten vedtok Stortinget følgende: «Stortinget ber regjeringen utarbeide klare retningslinjer for hvordan sårbare barn og unge, rusavhengige, funksjonshemmede, mennesker med alvorlige psykiske lidelser og andre utsatte grupper skal ivaretas ved en eventuell ny nedstenging.» I etterkant av dette vedtaket har koronasmitte økt vesentlig, og nye tiltak er iverksatt.

Hvordan vil statsråden sørge for at samfunnet ivaretar sårbare grupper bedre enn det vi fikk til ved sist nedstenging?»

Statsråd Bent Høie [11:35:04]: Med økende smitte i befolkningen er det iverksatt inngripende tiltak for å hindre spredningen av koronaviruset, men også mange tiltak for å opprettholde tjenestetilbudet til sårbare og utsatte grupper. Det er viktig at tiltakene vi nå setter inn for å bremse og unngå smitte, ikke forverrer livssituasjonen ytterligere til allerede sårbare mennesker.

Regjeringen har derfor bedt Helsedirektoratet om å oppdatere de faglige rådene til helse- og omsorgstjenesten for å sikre at tjenestene ivaretar sårbare grupper under pandemien. Direktoratet skal vurdere hvordan eventuelle nye tiltak kan hjelpe disse gruppene. Det skal også utarbeides veiledningsmaterieell for å sikre forutsigbarhet, tilgang til og individuell planlegging av nødvendige tjenester for hjemmeboende tjenestemottakere og deres pårørende. Målet er forutsigbarhet om hva som skal skje i de ulike fasene av en nedstenging.

Da samfunnet stengte ned i mars, opprettet regjeringen en arbeidsgruppe med flere underliggende etater. Gruppen følger med på tjenestetilbudet til sårbare barn og unge og innhenter kunnskap og erfaringer om deres livssituasjon under pandemien. Barn i lavinntektsfamilier og barn som utsettes for omsorgssvikt, omfattes av dette arbeidet. Vi har sterkt oppfordret kommunene om å ha særlig oppmerksomhet på sårbare barn og familier med særskilte behov. Vi har også bedt dem vurdere økt bruk av oppsøkende virksomhet.

Flere kommuner bruker helsesykepleiere i smittesporingsarbeid. Slik skal det ikke være. Jeg har ved flere anledninger understreket at helsesykepleiere ikke må brukes til dette, og ordførerne har fått brev fra meg og kommunal- og moderniseringsministeren om dette.

Barn og unge trenger helsesykepleiere – særlig i disse tider. Jeg har derfor oppfordret kommunene til å lære opp andre faggrupper enn helsesykepleiere til å bistå

med testing og smittesporing. Dersom kommunene vurderer å omdisponere personell og iverksette smitteverntiltak som går lenger enn offisielle smittevernråd, skal nødvendigheten av tiltakene vurderes spesielt. Dette presiserte Helsedirektoratet i brev til kommunene og helseregionene allerede i vår.

Koronapandemien påvirker oss alle, og vi må ta vare på hverandre. Helsedirektoratet har nå fått i oppdrag å vurdere behovet for en nasjonal kampanje om trygg sosial kontakt for å dempe de negative effektene av sosial isolasjon. Gode råd om hvordan hver enkelt innbygger kan ivareta sin egen psykiske helse når samfunnet stenger ned, kan være aktuelt i en slik kampanje.

I tillegg ble det denne uken kjent at regjeringen i tilleggssnummeret til statsbudsjettet for 2021 ytterligere styrker den økonomiske innsatsen på disse områdene for å forbedre det utover det som allerede ligger av bevilgninger på området.

Tellef Inge Mørland (A) [11:37:48]: Jeg takker for svaret, og jeg ser dilemmaet med å innføre strenge nok tiltak til at de har effekt, samtidig som man klarer å skjerme de mest sårbare gruppene. En av de gruppene som VG kunne avsløre hadde fått veldig inngripende tiltak under sist nedstenging, var psykisk utviklingshemmede, der over 2 400 så ut til nærmest å ha fått besøksstans i sin egen bolig i kommunen. Jeg tror ikke det skyldes ond vilje av kommunene, men en usikkerhet om hvordan regelverket skulle praktiseres, med de konsekvensene det har fått for livskvaliteten til psykisk utviklingshemmede. Har helseministeren nå tatt grep slik at han er sikker på at en slik type nedstenging overfor psykisk utviklingshemmede og andre grupper som bor i sin egen bolig, men under tett oppfølging av kommunene, ikke vil skje igjen?

Statsråd Bent Høie [11:38:51]: Ja, dette var for så vidt klart allerede i det rundskrivet som ble sendt ut fra direktoratet i mars, etter nedstengingen, men ble ytterligere klargjort i et rundskriv som kom i april. Jeg mener det er en stor fordel at det har vært så mye offentlig oppmerksomhet om dette. Jeg tror det nå er veldig tydelig for alle at kommuner ikke har lovgrunnlag for å gjøre den typen reguleringer som de her gjorde. Enten de gjorde det som vedtak eller innførte det mer uformelt, er det nå tydelig. Det er også tydelig overfor fylkesmennene, som skal drive kontroll med dette. Det er en stor fordel at VG avslørte det og fikk det så høyt opp på dagsordenen, for det bidrar til å få oppmerksomhet rundt det som direktoratet fulgte opp allerede i april, men der vi ser at etterlevelsen ikke har vært god nok.

Tellef Inge Mørland (A) [11:39:52]: De aller, aller fleste har stor forståelse for at vi nå trenger strenge

regler for å hindre for tett kontakt med for mange mennesker, men det er også sånn at ensomhet kan ta liv. Vi går mørkere tider i møte, bokstavelig talt, og Mental Helse meldte nylig om en tredobling i antall henvendelser. Derfor er jeg glad for at helseministeren i sitt første svar sier at man nå vurderer en kampanje for trygg sosial kontakt, for ikke alle som er sårbare, er registrert hos det offentlige som en sårbar gruppe. Nesten 40 pst. av privathusholdningene i Norge består i dag av én person, ifølge Statistisk sentralbyrå. Når myndighetene da strammer inn svært hardt på mulighetene for å møte andre, kan dette ramme dem som bor alene, ekstra tungt.

Hvordan vil helseministeren sørge for at de råd og pålegg som nå innføres i forbindelse med koronaviruset, ikke virker slik at folks psykiske helse går til grunne, særlig for dem som er avhengig av å bevege seg utenfor hjemmet sitt for å kunne treffe andre mennesker?

Statsråd Bent Høie [11:40:59]: Igjen er det sånn at det aller viktigste vi gjør, faktisk er tiltakene mot smittespredningen, for mange av dem som er sårbare, har også underliggende kroniske sykdommer, og hvis det er generell, høy smittespredning i samfunnet, vil mange av dem, uavhengig av hvilke råd vi gir, være engstelige for å gå ut. Derfor er dette viktig – i bunnen å tenke at det beste vi gjør for alle, er å ha kontroll på smittespredningen.

Så må vi ta inn over oss at en del av de rådene og reglene vi gir, også har negative sider. Vi prøver å kompensere for det. Når vi f.eks. nå sier at en i all hovedsak skal være hjemme og holde seg med sin husstand, har Folkehelseinstituttet sagt veldig klart fra at hvis en er alene i sin husstand og ikke bor sammen med andre, kan en velge ut noen ytterst få venner som en kan være nærmere med, nettopp fordi en understreker betydningen av det å ha nær sosial kontakt.

Spørsmål 4

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:42:12]: «Helse Sør-Øst planlegger sentralisering og nedleggelser av sykehus i Hedmark og Oppland. Mange er bekymret for at økte reiseavstander vil svekke tryggheten og beredskapen der de bor, hvis man går inn for å bygge ett storsykehus og legge ned flere lokalsykehus, som Elverum eller Lillehammer.

Vil statsråden vurdere endringene i sykehusstruktur i lys av koronapandemien, spesielt når det gjelder erfaringen med konsekvensene av å samle mange mennesker og fordelene ved å ha sykehusberedskap og fødeavdelinger spredt over flere enheter?»

Statsråd Bent Høie [11:42:57]: Først vil jeg understreke at jeg er glad for at det er veldig bred politisk tilslutning i Innlandet til det som er den valgte hovedmodellen, nemlig å ha et større akuttssykehus ved Mjøsbua og beholde to av de eksisterende sykehusene. Jeg opplever at det lokalt er bred enighet politisk om en sånn hovedmodell.

Koronapandemien har vist at vi trenger nye moderne sykehus. Det gjelder også for Innlandet, der det også er behov for en mer framtidsrettet sykehusstruktur. I dag er det ingen av sykehusene i Innlandet som har et komplett tilbud med tverrfaglig diagnostikk og behandling. Resultatet er at pasienter selv må reise eller transporteres mellom ulike sykehus for å få utført undersøkelser og behandling. Dette er ingen god løsning.

Det nye Mjøssykehuset blir ett stort akuttssykehus hvor spesialiserte funksjoner innen somatikk, psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling blir samlet på ett sted. Mjøssykehuset skal gi et komplett tilbud der flere pasienter kan ferdigbehandles for akutte tilstander og mer uavklarte diagnoser. En større grad av samling ved Mjøssykehuset legger til rette for mer desentraliserte tjenester i regionen. Å tilby flere tjenester der folk bor, er et mål for den nye strukturen ved Innlandet. Dagens tre lokalmedisinske sentre skal videreutvikles, og nye lokalmedisinske sentre skal vurderes.

I tillegg må den akuttmedisinske kjeden utvikles. Ambulansetjenesten er ikke lenger bare en transportfunksjon, men et viktig ledd i akuttkjeden. Takket være ny teknologi og økt kompetanse kan man starte diagnostisering og avansert behandling før pasienten ankommer sykehuset. Det planlegges også å etablere en ny base for luftambulanse i sammenheng med det nye Mjøssykehuset.

Akuttssykehuset på Tynset skal beholdes. Videre skal det etableres ett akuttssykehus og ett elektivt sykehus med døgnfunksjoner i to av dagens sykehusbygg. Det utredes nå hvor akuttssykehuset og det elektive sykehuset skal lokaliseres, og hva slags virksomhet sykehusene skal ha. I dette arbeidet ses det hen til samfunns- og reisetidsanalyser. Balansen mellom østlige og vestlige deler av sykehusområdet Innlandet skal ivaretas i utredningen. Etter planen skal styret for Helse Sør-Øst beslutte lokalisering og virksomhetsinnhold i februar neste år.

Beredskapshensyn var en viktig del av vurderingen ved valg av ny sykehusstruktur ved Sykehuset Innlandet. Tre sykehus vil gi gode muligheter for fleksibilitet til å kunne håndtere stor pågang av pasienter i en katastrofesituasjon. I tillegg vil et nytt og moderne mjøssykehus ha langt bedre muligheter for å ivareta beredskap. Lokalmedisinske sentre og prehospitaltjenester vil også bidra til trygg og god ivaretagelse av pasienter med akutt sykdom.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:45:54]: Det høres ut som at statsråden er fast bestemt på et mjøssykehus ved Mjøsbrua. Det er mange som lurar på akkurat det nå, for det har versert en debatt i lokalmediene de siste ukene om hvorvidt det er skapt usikkerhet om plassering av et eventuelt storsykehus. Det kom som følge av at styreleder og administrerende direktør i Helse Sør-Øst holdt en presentasjon om reiseavstander ved ulike lokaliseringer av hovedsykehus, elektivt sykehus og akuttisykehus. I etterkant har det vært en diskusjon om Mjøsbrua faktisk ligger fast. Mitt spørsmål til statsråden er om han kan bekrefte at Mjøsbrua ligger fast som lokasjon for et nytt hovedsykehus hvis konklusjonen blir at det blir bygd.

Statsråd Bent Høie [11:46:41]: Det kan jeg bekrefte, både at Mjøsbrua ligger fast – det tror jeg vi begge er enige om – og at lokalisering av det nye sykehuset skal være i det området. Så utredes det nå ulike alternativer, tomter osv., og det at ledelsen i Helse Sør-Øst presenterer tall og grunnlag for det, er en del av å ha en åpen prosess. Men foretaksmøtets beslutning om at det nye sykehuset skal være ved Mjøsbrua, ligger fast.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:47:12]: Etter den beslutningen som statsråden begynte med å si at var bred politisk enighet om i Innlandet, vil jeg si at det fortsatt er mye politisk diskusjon om det er riktig. Spesielt i lys av koronapandemien, som var tema for dette spørsmålet, er det mange som etter hvert spør seg om det er så lurt å bygge ett storsykehus. Vi skal bruke enormt mye penger på det hvis det blir bygd, og man kunne fått mye igjen ved å bygge på eksisterende sykehus – ha to hovedsykehus, ett i Hedmark og ett i Oppland, i stedet for å samle alt på et sted hvor veldig mange vil få en enormt lang reisevei. Er det noe statsråden avviser blankt, eller er han åpen for å se på en sykehusmodell med ett hovedsykehus i Hedmark og ett i Oppland? Det vil være bedre for beredskapen for veldig mange innbyggere, som vil få en veldig mye kortere reisevei og et bedre sykehusstilbud med den løsningen.

Statsråd Bent Høie [11:48:07]: De beredskapsmessige forholdene, som var grunnlaget for at en lokalt gikk inn for et stort akuttisykehus ved Mjøsbrua, har jo ikke endret seg som følge av pandemien. Det at en bygger nye sykehusbygg vil tvert imot gjøre at en i større grad kan ta den lærdommen man har fra pandemien, inn i det arbeidet. Vurderingene har vært at dette vil gi et bedre sykehusstilbud samlet sett for Innlandet også beredskapsmessig. Det er i dag mange innbyggere i Innlandet som opplever nettopp å måtte bli sendt fra sykehuslokasjon til sykehuslokasjon fordi funksjonene er veldig oppdelt.

Dette opplever vi at det fortsatt er bred politisk tilslutning til i Innlandet.

Spørsmål 5

Helge André Njåstad (FrP) [11:49:11]: «Tidligere i år hadde vi et fergeopprør langs kysten på grunn av skyhøye priser for folk og næringsliv. I sommer ble regjeringspartiene og Fremskrittspartiet enig om å bevilge 150 millioner kroner til fergefylkene. I tillegg til denne bevilgningen har fergebilletten hatt lavere merverdiavgift, som ble senket fra 12 til 6 pst., noe som har bidratt til å dempe opprøret litt. Men forslaget til budsjett fra regjeringen satte det i gang igjen. Venstres gruppeleder i Vestland, Geir Kjell Andersland, sier det slik: «Vi var både overraska og skuffa.»

Hvorfor kutter regjeringen i pengene til fergefylkene?»

Statsråd Nikolai Astrup [11:49:56]: Fylkeskommunene finansierer fergedriften innenfor de frie inntektene og har et selvstendig ansvar for å prioritere lav- og nullutslippsløsninger dersom de ønsker det. Samtidig skal staten stille opp. Det har vi gjort gjennom flere år, og det skal vi gjøre i 2021. I statsbudsjettet for neste år foreslår regjeringen en vekst i de frie inntektene til fylkeskommunene på 400 mill. kr. Av dette er 100 mill. kr begrunnet med lav- og nullutslippsløsninger for ferge og båt. Fylkeskommunene får dermed et økt økonomisk handlingsrom neste år, noe som gjør det mulig å prioritere lav- og nullutslippsløsninger for ferge og båt.

Regjeringen har gjennom flere år styrket båt- og fergefylkene slik at de kan prioritere lav- og nullutslippsløsninger på ferger og hurtigbåter. I 2018 fikk fylkeskommunene 100 mill. kr til dette formålet, og i statsbudsjettet for 2021 foreslår vi å øke satsingen med ytterligere 100 mill. kr. Pengene er en del av rammetilskuddet til fylkeskommunene og er derfor en varig økning av inntektsnivået til fylkeskommunene.

I tillegg til dette har vi gjort endringer i kostnadsnøkkelen for fylkeskommunene som innebærer at kostnadsveksten innenfor båt- og fergesektoren fanges raskere opp i inntektssystemet. I revidert nasjonalbudsjett fikk fylkeskommunene også 150 mill. kr i ekstrabevilgninger knyttet til merutgifter ved anskaffelse av batteridrevne ferger. Dette var en engangsbevilgning. Staten har også bidratt økonomisk til utviklingen av grønn teknologi gjennom Enova, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. I perioden 2015–2019 ga f.eks. Enova tilsgitt støtte på i alt 896 mill. kr til lav- og nullutslippsløsninger for fergesamband.

Regjeringen kutter ikke i overføringene til fergefylkene. Tvert imot, alle de store fergefylkene ligger an til å

få en realvekst i de frie inntektene også til neste år, slik at de kan fortsette å levere gode tjenester til innbyggerne og bidra til lav- og nullutslippsløsninger i fylkeskommunale fergesamband.

Helge André Njåstad (FrP) [11:51:53]: Eg vil takka for svaret. Eg synest det er interessant at ein fortel at ein i år har brukt 150 mill. kr, og at det er ei eingongsløyving og til neste år legg ein på 100 mill. kr og framstiller det som eit pluss. I min kalkulator blir 150 minus 100 minus og ikkje pluss. Det er nok slik i dei fylkeskommunale kalkulatorane òg, at ein opplever at satsinga kom på grunn av at ein hadde fleire statsrådar på ferjetur fordi det var eit ferjeopprør, og ein fekk difor ei ekstra løyving, og at då burde det same ambisjonsnivået ha vorte vidareført. Eg registrerer at det ikkje skjer. Det eg derimot registrerer at skjer, er at staten sine egne ferjer får ein langt større vekst enn kostnadsnøkkelen til fylkeskommunen på ferjedrift.

Eg lurar på kvifor det er slik at staten sine ferjer har fått ein større vekst sidan 2010 enn utslaga for inntektsystemet til fylkeskommunane har vore. Det harmonerer ikkje bra med at næringsliv og folk treng like mykje dei ferjene som fylket har ansvar for, som dei ferjene som staten har ansvar for.

Statsråd Nikolai Astrup [11:52:56]: Vi er opptatt av å ha både godt riksveifergetilbud og gode fylkesfergetilbud rundt omkring i det ganske land. Derfor har vi som nevnt satset betydelige midler gjennom det øvrige virkemiddelapparatet, som Innovasjon Norge, Klimasats, Forskningsrådet og Enova, på å hjelpe fylkene med å etablere gode og miljøvennlige fergetilbud. Men vi har også f.eks. endret kostnadsnøkkelen til fylkeskommunene som innebærer at kostnadsveksten, som jeg oppfatter at er det representanten er opptatt av, innenfor båt- og fergesektoren fanges raskere opp i inntektssystemet enn det som var tilfellet tidligere.

Helge André Njåstad (FrP) [11:53:47]: Eg takkar for svaret. Eg tek det som inntekt for at me har same verkelegheitsbeskriving – ein satsar mindre til neste år enn det ein gjer i år, og i tillegg satsar ein meir på sine egne ferjer enn på fylkeskommunale ferjer. Det er difor me burde fått fleirtal for Framstegspartiets modell om å leggja ned fylkeskommunen og la staten ta ansvaret for alt. Det har vore ei ulukke for kysten at fylkeskommunen fekk dette ansvaret i 2010. Me ser at det er dårlegare økonomi for fylka enn for staten å driva ferjer. Difor var det dumt at den raud-grøne regjeringa flytta dette ansvaret frå stat til fylke. Det ser me no i at det har vorte dårlegare rutetilbod og dyrare prisar, som mange fylke har truga med, og det er ein situasjon som er bekymringsfull.

Eg vil spørja om statsråden er villig til å sjå på moglegheita for å flytta fleire av ferjene tilbake til staten, fordi me heilt openbert ser at staten er betre til å ta vare på ferjedrift enn det fylkeskommunen har vore.

Statsråd Nikolai Astrup [11:54:45]: Det er ikke aktuelt nå å flytte oppgaver fra fylkeskommunene tilbake til staten når vi akkurat har vært gjennom en regionreform og har flyttet oppgaver til fylkeskommunene fra staten.

Så er jeg ikke enig i virkelighetsbeskrivelsen, jeg mener vi har satset mye på fylkesferger gjennom de siste årene. Det er klart at det har vært et behov for å skifte ut gamle ferger som gjerne har vært 40–50 år gamle. Det har en kostnad, og den kostnaden knytter seg ikke bare til at vi har miljøvennlige løsninger på fergene, det knytter seg også til nytt skrog. Så ser jeg at representanten og jeg er litt uenige om hvor bra det har vært for fylkesfergene. Jeg mener det har vært en betydelig vekst. Men jeg kan jo minne representanten om hva han kunne fått til på dette området hvis partiet hans hadde blitt i regjering.

Spørsmål 6

Åsunn Lyngedal (A) [11:55:54]: «I kompensasjonsordningen for næringslivet i forbindelse med koronakrisen var det mange bedrifter som ikke fikk hjelp med de faste utgiftene sine. Et eksempel på dette var nystartede bedrifter som ikke kunne vise til omsetningsfall og et annet sesongbedrifter. Et eksempel på at byrdefordelingen i ordningen ikke var god nok, er at huseier i mange tilfeller ikke var villig til å sette ned bedriftens leiekostnad. Nå innføres det en bransjeavgrenset ordning.

Kan statsråden garantere at de hardest rammede bedriftene nå fanges opp og at byrdefordelingen blir rettfærdig?»

Statsråd Iselin Nybø [11:56:37]: Pandemien gjør næringslivets muligheter for verdiskaping vanskeligere enn tidligere. Vi har de siste månedene iverksatt ordninger som har hjulpet bedriftene økonomisk og regelendringer som har gjort hverdagen enklere. Mange av de tiltakene gjelder fortsatt.

Mange bedrifter har fått støtte gjennom kompensasjonsordningen fra i vår, og fortsatt er det søknader som ligger til behandling. I utformingen den gangen la vi vekt på å få den raskt i gang framfor millimeterpresisjon. Det er en tilnærming som det var stor enighet om da.

Tidligere i høst varslet vi en ordning for reiselivsbedrifter. Siden den gang har smitten økt, og smitteverntiltakene er strammet inn. Siden representanten sendte

inn spørsmålet har regjeringen lagt på bordet en ny, bred kompensasjonsordning. Formålet med den er å hindre at omstillingsdyktige og ellers levedyktige bedrifter går konkurs, slik at arbeidsplasser kan trygges og bedriftene får tid og rom til å tilpasse seg situasjonen.

Den nye ordningen bygger på den forrige ordningen. I utviklingen har vi tatt med oss lærdommen og erfaringen fra den forrige ordningen. Og så har vi samarbeidet med partene i arbeidslivet om utformingen, slik at den skal treffe best mulig, og der har vi fått gode innspill.

Det er viktig for oss at ordningen faktisk fungerer. Det er gjort noen justeringer og forenklinger, bl.a. som følge av erfaringer med den forrige ordningen og som følge av at krisen har vart lenger enn det vi håpte i vår.

De bedriftene som er hardest rammet av koronapandemien, er de bedriftene som har hatt størst omsetningsfall. Det fanger denne ordningen opp. De bedriftene som har hatt omsetningsfall på 30 pst. eller mer, kan få støtte gjennom ordningen.

Ordningen kompenserer riktignok bare for deler av de faste utgiftene, opptil 70 pst. Vi legger altså opp til at bedriftene også bør gå i forhandlinger med huseiere om leie. I en privat kontrakt kan ikke staten pålegge huseiere å redusere leien, men i aller høyeste grad oppmuntrer vi til det.

I den situasjonen som norsk økonomi er inne i nå, legger vi til grunn at alle er med og bidrar til at vi også etter krisen har et verdiskapende næringsliv. Det vil også komme huseierne til gode at det er et næringsliv å leie ut til, både under pandemien og etter at den er over.

Åsunn Lyngedal (A) [11:59:27]: Som det er nevnt i det innsendte spørsmålet, er det mange bedrifter som ikke har fått en krone i hjelp fra noen av kompensasjonsordningene – ikke den fra april og heller ikke den som vi fikk presentert i går. Det gjelder alle gründere, fordi man må ha tall fra året før for å vise til et omsetningsfall. Et godt eksempel er reiselivsbedriften Brim Explorer. Selskapet er nyoppstartet og driver bærekraftig turisme gjennom to elektriske katamaraner. Fullt fortjent har regjeringen ved flere anledninger gitt selskapet oppmerksomhet, bl.a. i Erna Solbergs landsmøtetale i høst. Der pekte hun på selskapets omstillingsevne istedenfor å legge båtene til kai. Til tross for oppmerksomheten er selskapet en av de mange som ikke er ivaretatt av regjeringens kompensasjonsordning. Mitt spørsmål til statsråden er hvordan statsråden vil sikre at vi ikke mister innovative framtidsrettede nye bedrifter som følge av reiserådene og koronapandemien.

Statsråd Iselin Nybø [12:00:30]: Jeg synes også Brim er et veldig godt eksempel på en bedrift som er både bærekraftig, klimavennlig og framtidsrettet. Nå

har denne krisen vart en god stund, og vi ser at den kommer til å vare framover, så vi har sagt at denne nye kompensasjonsordningen som vi nå har lagt på bordet, har varighet i alle fall ut februar. Det betyr at mange av dem som startet opp kanskje i fjor høst, og som til nå har falt utenfor ordningen fordi de ikke har en sammenlignbar måned fra året før, vil nå komme inn i ordningen, nettopp fordi ordningen nå er gjeldende nesten et år etter den første ordningen kom på plass. Så det er det ene – at disse nå vil komme inn i ordningen.

Det andre er at vi i Innovasjon Norge har en ordning som handler om utvikling og omstilling, som også bedrifter som Brim kan søke på.

Åsunn Lyngedal (A) [12:00:30]: Nå er kanskje ikke omstilling det første man gjør som gründer.

Men det er nå kjent, også for næringsministeren, at ingen stiller bankgaranti eller forsikrer pakkereiseselskapene, slik at de igjen kan stille sine garantier til Reise-garantifondet. Uten en sånn garanti er det ulovlig for dem å drive. Det gjelder både de reisearrangørene som selger reiser i Norge til nordmenn og utlendinger, som skaffer oss eksportinntekter, og de som setter sammen reiser i utlandet for nordmenn.

I går bekreftet statsråden i et brev til Stortinget det vi alle har fryktet, nemlig at regjeringen ikke vil gjøre noe som helst for å hjelpe reisearrangørene med å stille reisegaranti for 2021, selv om Reisegarantifondet har varslet at den avgjørelsen vil gi en bølge av konkurser. Konsekvensene er da at våre 800 pakkereiseselskaper og deres 4 000 ansatte ikke kan drive sin virksomhet. Ministeren og regjeringen ofrer de bedriftene og kaster de ansatte ut i ledighet. Hva er ministerens råd til pakke-reiseaktørene og de ansatte?

Statsråd Iselin Nybø [12:02:31]: Jeg tar avstand fra den måten som representanten legger fram saken på, for det er på ingen måte sånn at regjering og storting ikke har stilt opp for pakkereisearrangørene. Vi har for det første styrket Reisegarantifondet, senest i går da vi la fram proposisjonen. Vi har sammen med Stortinget også gitt et betydelig beløp i støtte til disse pakkereisearrangørene.

Så har jeg også registrert at noen tar til orde for at GIEK skal overta risikoen til forsikringsselskapene i denne situasjonen. Det har jeg hatt noen betenkeligheter med, nettopp fordi dette også er et marked som skal fungere. Dette er et marked som også kommer til å fungere igjen når folk igjen har tenkt å reise på ferie og bestiller ferieturer. Jeg har god dialog med barne- og familieministerens om dette og kommer til å ha det fortsatt. Jeg kommer også til å følge denne delen av reiselivet tett.

Spørsmål 7

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:03:47]: «Verftsnæringen sliter tungt for tiden. Et eksempel er Havyard verft i Leirvik, der det 5. november ble gitt beskjed om at 100 ansatte mister jobben. Næringen sliter både med mangel på oppdrag og høye kostnader til håndtering av koronapandemien, slik som testing og karantene for arbeidsfolkene. Det ligger ingen aktivitetsfremmende tiltak for verftsnæringen i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021.

Vil statsråden vurdere sterkere tiltak som kan bidra til at den maritime næringen, og da særlig verftene, kommer seg gjennom krisen?»

Statsråd Iselin Nybø [12:04:25]: I forbindelse med utbruddet av koronapandemien står verftsindustrien overfor store utfordringer, og jeg deler representantens bekymring rundt det. Koronapandemien har rammet industrien både praktisk og økonomisk, og ordreinngangen så langt i år har blitt redusert, noe som vil gi redusert omsetning både i år og også i årene framover. Smitteverntiltakene og karantenebestemmelsene har i tillegg gitt utfordringer knyttet til både produksjon og lønnsomhet ved verftene og økte kostnader til både smitteverntiltak og karantene.

Mange verft var før krisen allerede i en presset økonomisk situasjon som følge av oljeprisfallet i 2014 og også bortfall av ordrer fra maritim offshore. Verftsnæringen har i perioden etter 2014 omstilt seg i stor grad fra bygging av offshorefartøy til andre segmenter, som passasjer- og cruisefartøy, som også har en lavere lønnsomhet. Samtidig har situasjonen i verftsindustrien ikke vært ensidig negativ, og flere små og mellomstore verft har hatt forholdsvis stabile markedsforhold.

Regjeringen har levert tiltak for å hjelpe norsk næringsliv generelt og for norsk verftsindustri spesielt etter at koronaen kom. Vi har vedtatt en verftspakke bestående av oppgradering, bygging og vedlikehold av fartøy for Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse, Fiskeridirektoratet og Sjøforsvaret. Verdiene på pakken er 744 mill. kr i perioden 2020–2024.

Vi har også vedtatt en grønn skipsfartspakke, som består av bl.a. en ny kondemneringsordning, en låne- og finansieringsordning for fornyelse av nærskipsfartsflåten og fiskefartøy og en styrking av Forskningsrådets innsats knyttet til grønn skipsfart. Verftsindustrien drar også nytte av de generelle tiltakene, som den utvidede permitteringsperioden, lånegarantier og utsatte og nedsatte skatter og avgifter.

Regjeringen har også de siste årene ført en aktiv maritim politikk og har videreført omfattende virkemidler for bygging av skip ved norske verft gjennom GIEK og satset offensivt på grønn skipsfart.

Situasjonen med en innstramming i smitteverntiltakene og krav til innreisekarantene for utenlandske arbeidstakere viser også at det er behov for ytterligere tiltak, noe regjeringen jobber med, og vi har nå foreslått en kompensasjonsordning for kostnader i forbindelse med innreisekarantene for utenlandske arbeidstakere.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:07:22]: Jeg takker for svaret. Det er helt riktig at situasjonen er ulik på ulike verft. Noen verft er heldigvis i en bedret situasjon som følge av oljeskattepakken som bl.a. Senterpartiet sto i spissen for å få gjennomslag for, som bidro til å sikre verftene langs kysten oppdrag. Det gjelder noen verft. Så er det noen som har virksomhet som er rettet mot havbruk, som også går rimelig bra. Men det hjelper ikke dem som er i en kritisk situasjon, f.eks. Havyard, hvor 100 ansatte fra Hyllestad og kommunene rundt nå har mistet jobben sin. Dette har store konsekvenser der, og da trengs det ny aktivitet og nye oppdrag, f.eks. gjennom en kondemneringsordning, som regjeringen i statsbudsjettet for neste år ikke har foreslått å videreføre. En må ha ombygging av offshore-fartøy.

Hvorfor har en ikke nye tiltak som kan bidra til å redde arbeidsplasser langs kysten?

Statsråd Iselin Nybø [12:08:16]: Som jeg var inne på i innlegget mitt også, skyldes dette også markedsforhold i denne sektoren. Der kan staten gjøre noe – det har vi også gjort gjennom den pakken vi har lagt fram, med en del offentlige bygg. Vi la i går fram en pakke som er rettet mot bl.a. verftene, som handler om å kompensere for en del av de utgiftene de har knyttet til innreisekarantene. Den har blitt – i hvert fall ut fra det jeg har registrert – veldig godt mottatt, fordi den avlaster store kostnader i en viktig tid, som gjør at de kan få lønnsomhet i de prosjektene de har nå. Så jeg opplever at den har blitt godt mottatt der ute.

Samtidig er det en erkjennelse av at den utfordringen som verftene står overfor, ikke bare er umiddelbar – den er også mer langsiktig og krever andre og mer langsiktige tiltak, som f.eks. kondemneringsordningen, låneordningen, vi har fått på plass.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:09:17]: Det er bra at en etter å ha fått gjentatte innspill om det, også avlaster noen kostnader, men det aller viktigste for verftene er å ha oppdrag og aktivitet, slik at en kan ha folk i arbeid og bidra til lønnsomhet. Av det en burde ha sørget for, er ikke å avvikle kondemneringsordningen, men utvide den. Det er massevis av bl.a. gamle offshore-fartøy som det er god bruk for å få ut og hogd opp, som ville kunne gi tusenvis av arbeidsplasser. En burde også sørget for en ordning for ombygging av offshore-fartøy. For eksempel har Havyard i Hyllestad kommune, som nå må

si opp 100 arbeidsfolk, pekt på at regjeringens statsbudsjett ikke har nødvendige tiltak. Slike ordninger ville kunne bidra til å redde folks arbeidsplasser.

Er statsråden villig til å vurdere nye tiltak for å redde arbeidsplasser og verft langs kysten?

Statsråd Iselin Nybø [12:10:17]: Maritim næring er en næring vi har mye oppmerksomhet rettet mot. Det kommer vi til å ha også framover. Det betyr også at vi kommer til å ha oppmerksomhet på eventuelle nye tiltak som kan være både nødvendige og bra for næringen. Jeg mener vi har satt i verk noen tiltak nå som kan få gode og positive konsekvenser senere.

Samtidig er det også noen utfordringer med det som representanten Gjelsvik trekker fram. For det første fordi det er en for stor flåte på offshore-siden. Skal vi starte med kondemnering der, vil det også ha et aspekt knyttet til EØS-avtalen og de mulighetene vi har for å reservere det for norske verft. Det ville også være betenkelig for bankene, vil jeg tro, som i stor grad har sikkerhet i disse skipene. Så det er ting ved dette som vi vurderer.

Det som er viktig for meg å fokusere på, er at vi følger næringen, vi er i dialog med næringen, og vi vurderer fortløpende hva som er nødvendig å gjøre for næringen.

Spørsmål 8

Frå representanten Ruth Grung til utviklingsministeren:

«Norge har investert i et av verdens mest avanserte forskningsskip, «Dr. Fridtjof Nansen». På grunn av koronapandemien har FNs matvareorganisasjon (FAO) avlyst alle tokt frem til juni 2021. Norad eier fartøyet, og Norge finansierer aktiviteten. Fartøyet må brukes for ikke å forfalle. Jeg har tidligere spurt om «Dr. Fridtjof Nansen» kan brukes til forskningsoppdrag i norsk farvann. Jeg oppfattet statsråden som positiv, men det ryktes at man fortsatt ikke har klart å komme til enighet.

Når og hvordan vil statsråden finne en praktisk og økonomisk realistisk løsning?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

Spørsmål 9

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:11:34]: «Statsråden engasjerte seg i forlatte teiner på nordlandskysten i sommer. Kystvakten og Fiskeridirektoratet har brukt store ressurser på å hente opp slike teiner i et stort antall med media på slep. Samtidig er det i dag store områder som er båndlagt av snurrevadttau lagret på havbunnen som ødelegger for andre fiskeres bruk og

sokning, og slik bidrar til ukontrollert fiske. Tauene er stort sett registrert hos kystvaksentralen.

Hvorfor reagerer ikke myndighetene på dette, og er statsråden mindre engasjert i forlatt snurrevadttau?»

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:12:16]: Jeg takker representanten for spørsmålet.

Ja, jeg har engasjert meg i opprenskning av forlatte teiner. Noen av dem har visstnok stått i havet i opptil et år uten røkting. Dette handler jo om dyrevelferd, og det fører også til spøkelsesfiske.

Før sommeren fikk vi derfor strammet inn røktingsforskriften, sånn at teiner må røktes en gang i uken, i stedet for med jevne mellomrom, som tidligere. Det betyr også at det er lettere å beslaglegge ved sånn type bruk i havet.

Jeg har også lyst til å si at jeg vil gi ros til Fiskeridirektoratet og Kystvakten for at de har samarbeidet godt over mange, mange år. Fiskeridirektoratet har jo holdt på siden 1980 med opprenskningstokter langs kysten, og da er det både tauverk og teiner som blir tatt opp. At media er på slep, er jo med på å rette fokuset mot krittikkverdige forhold som har med dyrevelferd å gjøre, og det synes jeg faktisk er bare bra.

Departementet er også kjent med at både tauverk, trålposer, teiner og annet redskap oppbevares på sjøbunnen når det ikke er i bruk, og at dette er en relativt utbredt praksis. Det er ikke uproblematisk, og oppbevaringen legger beslag på sjøarealer og kan dessuten komme i konflikt med annet fiske og bruk av sjøarealene. Blant annet har oppbevaring av kongekrabbeteiner vært problematisk for reketraling i nord. Snurrevadttau og andre redskaper er dessuten laget helt eller delvis av plast. Særlig av hensyn til de negative konsekvensene plast har for livet i havet, er det viktig at sånt utstyr ikke ender opp i havet.

Slik jeg ser det, er tiden derfor inne for å regulere og stramme inn på praksisen med å lagre gjenstander og fiskeredskaper på sjøbunnen. Den 21. september i år ba departementet Fiskeridirektoratet om å utforme et forslag til regulering som forbyr sånn oppbevaring av redskap, i forslaget til en ny høstingsforskrift. Planen er at dette forslaget, sammen med enkelte andre justeringer i utkastet til en ny høstingsforskrift, kan sendes ut på høring innen utløpet av året.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:14:29]: Eg er veldig fornøgd med den klare haldninga statsråden har til desse spørsmåla, og eg vil jo for referatet sin del gjere merksam på § 28 i havressurslova, der det står:

«Det er forbode å kaste, eller unødvendig etterlate reiskapar, fortøyingar og andre gjenstandar i sjøen eller på botnen som kan skade marint liv,

hemme gjennomføring av hausting, skade haustingsreiskapar eller setje fartøy i fare.»

Her blir det ikkje skilt mellom nokon former for ulike typar reiskapar som av forskjellige, og sikkert i utgangspunktet forståelige, grunnar blir lagra på havbotten. Havressurslova er – og eg vil også tru at lova før, saltvannsfiskeloven, var – veldig tydeleg på at ein ikkje kan bruke havet som ein lagringsplass. Faren for at noko da blir igjen, er jo stor.

Vil statsråden slå like hardt ned på snurrevadttau som på taskekrabbeteiner?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:15:34]: Jeg mener at jeg svarte ganske tydelig på det spørsmålet i stad, og jeg er også helt enig i det som blir sagt om havressurslova. Utfordringen har vært at oppbevaring av redskaper ikke er direkte regulert. Derfor har vi bedt Fiskeridirektoratet om å få strammet inn forskriftene på det punktet, som jeg viste til i svaret i stad.

Vi får jo tilbakemeldinger fra både Kystvakten og Fiskeridirektoratet om at opprenskningstoktene de har hatt det siste halvåret, understreker behovet for å stramme inn på akkurat dette. Det gjelder både spøkelsesfiske og oppbevaring av redskaper på havbunnen, selv om selve snurrevadttauene ikke er den største utfordringen når det gjelder spøkelsesfiske, der er teiner mye verre. Men det er helt klart behov for å få strammet inn på regelverket her.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:16:25]: Eg takkar statsråden for kloke svar. Ein ting er kva som var tidlegare, men no er taua så mykje tjukkare og tyngre, og dermed er det så mykje vanskelegare for andre aktørar å bruke dette arealet. Det er mykje lengre tau, dei opp-tar mykje større plass og blir eit mykje større problem.

Mi lesing av havressurslova er eigentleg veldig enkel. Det er at det ikkje skal kunne etterlateast reiskapar i havet som på ein eller annan måte påverkar marint liv eller andre sin bruk av det. Eit siste spørsmål vil vere: Innanfor kva rammer er det ein da sett dette forskriftsarbeidet i gang? Vil det vere at ein sett av eigna areal til bruk, eller vil det vere meir at ein kan fortsetje som tidligere, men med visse omsyn?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:17:27]: Dette er jo en problemstilling vi ikke tar lett på. Vi er også kjent med at næringen er opptatt av dette spørsmålet, og vi har vært i dialog, og det har også Fiskeridirektoratet, med både Norges Fiskarlag og flere andre om oppbevaring av redskap på havbunnen.

Det er klart at enkelte fiskere da sikkert vil se en utfordring med å finne nye lagringsplasser på land som ikke medfører f.eks. sjenerende lukt og andre typer problemstillinger. Men vi har i hvert fall satt i gang en prosess med sikte på å få strammet inn dette. Så gjenstår det nå å se hva vi skal sende ut på høring, og etterpå summere opp for å finne gode løsninger. Jeg er veldig glad for at vi har en felles holdning til at dette er et problem som må bekjempes, og det er også en veldig viktig puslespillbit i det store puslespillet som handler om å forvalte våre marine ressurser på en bærekraftig måte.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [12:18:21]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart ferdig behandla.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.19.

